

SIGE-Magazine

JAARGANG 1 ♦ NUMMER 1-2 ♦ SEPTEMBER 2020

INTRODUCTIE

SIGE-Magazine verschijnt vanaf 2020 in maart en september en bevat nieuws en informatieve en inhoudelijke artikelen. Het eerste nummer bleef echter door omstandigheden op de plank liggen. Daarom nu een dubbelnummer. Wil je inhoudelijk aan SIGE-Magazine bijdragen of wil je SIGE-Magazine automatisch (gratis) ontvangen, mail dan naar info@indischgenealogischerfgoed.nl.

Het Nederlandsch-Indische gouvernement was een belangrijke werkgever. Een uit 1872 daterend overzicht van buiten emplooi zijnde ambtenaren, laat zien wat zij verdienden. Hierdoor krijgen we inzicht in hoe de diverse functies zich salarieel tot elkaar verhielden.

Menig Europese families verbleef slechts kort in Indië. Voor die families was Nederlandsch-Indië slechts een tussenstop. Dit gold ook voor de familie Ohlenschlager. Roel de Neve stelde een genealogie van deze familie op.

Soms is het lonend om als onderzoeker je planning los te laten en een zijpad in te slaan. Mark Berkhout toont ons hoe zijn onderzoek maar de familie Abrahams hem naar de familie Fivet leidde.

De Indische kranten geven interessante informatie over het Indische leven. In de rubriek Varia worden enkele opvallende berichten uitgelicht.

Het onderzoek naar Toegoeneze families (zie bij Monografieën) steunt vooral op mondelinge overlevering. Vandaar dat een beroep wordt gedaan op de genetische genealogie. Ralph Ravestijn licht toe.

Freelance-journalist Maureen Welscher vertelt over twee tantes van haar grootmoeder Leonie Fransz, die slachtoffer zouden zijn geworden van goena goena en door ramp en tegenspoed werden geplaagd.

Indisch concubinaat en overgang van niet-Europeanen naar de Europese groep waren in Indië belangrijke thema's. Roel de Neve bericht hierover in twee aparte artikelen.

INHOUD

Introductie	1
Nieuws	2
- Overlijden Rob Mostert en aantreden Mark Berkhout	2
- Website	2
- Monografieën	3
- Onderzoeksdossiers	3
- SIGE-projecten	4
- Boekbesprekingen	5
Bronnen	9
- Uit de collectie Oost-Indische bronnen van het CBG	9
Tussenstop	
Nederlandsch-Indië	12
Onderzoek	15
- Toevalstreffers	15
Varia	17
Artikelen	23
- Genetische genealogie en het onderzoek naar Toegoeneze families	23
- Goena Goena of domweg pech?	27
- Het Indisch concubinaat	30
- Aziatische Europeanen	35

Contact:

info@indischgenealogischerfgoed.nl

Website:

<https://indischgenealogischerfgoed.nl>

Facebook:

www.facebook.com/SIGE2019

Donaties kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer NL25TRIO0379684748 t.n.v. Stichting Indisch Genealogisch Erfgoed.

NIEUWS

Overlijden Rob Mostert en aantreden Mark Berkhout

Op 9 april 2020 overleed Rob Mostert, medeoprichter en eerste voorzitter van onze stichting, aan de gevolgen van covid-19. Een klap die ons 2020 nooit meer zal doen vergeten. Rob betekende veel voor de Indische genealogiebeoefening. Zo was hij jarenlang redactielid van *De Indische Navorscher* (DIN), het jaarboek van de Indische Genealogische Vereniging. Zie voor zijn In Memoriam

<https://indischgenealogischerfgoed.nl/in-memoriam-rob-mostert>

Hoe hard en cliché het ook klinkt, het leven gaat door en SIGE zal zich ook zonder Rob blijven inzetten voor de Indische genealogiebeoefening met als belangrijke activiteit het publiceren van zoveel mogelijk Indische genealogieën. Gelukkig krijgen we daarbij hulp van Mark Berkhout, die bereid was het bestuur te versterken. Mark is een enthousiaste en ervaren onderzoeker en waar mogelijk steeds bereid collega-onderzoekers te helpen. Naast zijn activiteiten voor SIGE is hij al jaren vrijwilliger van het Indisch Familie Archief.

Website (<https://indischgenealogischerfgoed.nl>)

Na het nodige voorwerk ging de website van SIGE in de laatste week van augustus vorig jaar van start. Inmiddels hebben al velen via de website met SIGE kunnen kennismaken. Als bezoeker tref je een gevarieerde inhoud aan, die met enige regelmaat wordt 'ververst'. Het overlijden van Rob Mostert en covid-19 zorgden daarbij helaas voor veel vertraging. Vanaf dit najaar zal echter weer steeds vaker nieuwe content worden geplaatst.

Heb jij ook interessante content en wil je die met de bezoekers van de website van SIGE delen, dan ben je van harte welkom. Je kunt in dat geval met SIGE contact opnemen via

redactie@indischgenealogischerfgoed.nl

Last, but not least vermelden wij hier dat Roeland Berkhout, de zoon van Mark, ons als webmaster gaat helpen. Uiteraard zijn wij daar heel blij mee. Wij willen hem daarvoor op deze plaats dan ook hartelijk bedanken.

Monografieën

Bij brief van de Staatsecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 17 juni 2020 ontving SIGE in het kader van de Subsidieregeling collectieve erkenning Indisch en Moluks Nederland een subsidie. Het ontvangen bedrag wordt gebruikt voor het uitvoeren van twee projecten met als doel het in 2022 uitgeven van even zoveel monografieën. Genoemde publicaties gaan over respectievelijk de perkeniers op Banda en de inheemse christengemeenschap te Toegoe op West-Java.

In beide boeken worden de resultaten van zowel historisch, als genealogisch onderzoek samengebracht. Tevens wordt in aanvulling op het traditionele genealogisch onderzoek waar nodig – bijvoorbeeld wanneer archiefbronnen schaars zijn of zelfs ontbreken – gebruik gemaakt van dna-onderzoek. Op die manier kunnen veronderstelde genealogische verbanden worden bevestigd of ontkracht.

Inmiddels is een flink aantal vrijwilligers volop bezig met het doen van onderzoek. Denk je informatie te hebben die voor hen interessant zou kunnen zijn, dan kun je contact opnemen via

info@indischgenealogischerfgoed.nl.

Bij voorbaat onze dank daarvoor.

Onderzoeksdossiers

Nieuw op de website van SIGE is het submenu 'Onderzoeksdossiers' onder 'Genealogie en heraldiek'. Dit submenu bevat door SIGE opgestelde familiedossiers die je gratis kunt raadplegen en downloaden (pdf). Zij zijn bedoeld voor iedereen die nieuwsgierig is naar zijn Indische roots en meer wil weten, maar nog geen goed idee heeft hoe te beginnen met het onderzoek naar zijn familie. De in de dossiers opgenomen gegevens kunnen een eerste houvast bieden. Op dit moment zijn er dossiers beschikbaar over de families Birsak, Cramm, Philipp, Soekias en Walonker.

Als je een dossier wil bekijken of downloaden, klik dan op:

<https://indischgenealogischerfgoed.nl/onderzoeksdossiers/>

SIGE-projecten

Naast het werk aan de monografieën gaan de lopende SIGE-projecten, zoals het publiceren van Indische genealogieën, natuurlijk ook door. Bijzondere aandacht gaat uit naar families met een Frans klinkende naam, doorgaans afkomstig uit België, Frankrijk en het franstalige deel van Zwitserland (*la Suisse romande* of Romandie), en families uit het duitstalige deel van Europa met het voorzetsel 'von' in hun naam.

Maar ook andere families worden natuurlijk niet vergeten. Ook zij krijgen bij SIGE de volle aandacht (zie de website van SIGE).

Een belangrijk SIGE-project is het voorbereiden van een publicatie over de asal oesoel (asal usul), tijdens de Japanse bezetting van Nederlandsch-Indië een belangrijk document. Met een asal oesoel konden Europeanen namelijk aantonen genoeg Aziatische voorouders te hebben om niet het Jappenkamp in te hoeven. Er zijn er daarom velen van opgesteld. Om een idee te geven waarover we het hebben, vind je hier een asal oesoel afgebeeld (afkomstig uit de collecties van het IFA). Al die asal oesoels samen vormen een belangrijke bron voor het Indisch genealogisch onderzoek.

GUNSEI KANBU KOBUNSYO-KAN
DJAKARTA
No. 70/AO.
Djakarta, 6 - I - 2603.
Asal-oesoel
W.M. FABER

II. Willem FABER geb. Semarang
1868 en de Indonesische
vrouw SARIEM

Karel Alexander BARZUMA *De v.w. 3/7-1882*
en de Indonesische vrouw
A I N I N *+ B. 11/5-1913*

I. erkende zoon Georgius Julius
FABER, geb. Semarang 5-4-
1897 (Huwelijkregister Bat.
1925/266. B.S.)

erkende dochter Aida Caro-
lina BARZUMA, geb. Batavia
1897 (Huwelijkregister Bat.
1925/266 B.S.)

I. Bapa + Ibos.
II. Menek.

Willem Maurits FABER
geb. Batavia 23-5-1926
(Burg.Stand Batavia)

oeterangan2 asal-oesoel ini diperolehkan dari Genealogische fiesescollectie
Kobunsyo-Kan, atau dari badan2 penerangan tersebost.
Landsarchivaris,

Aangezien in de collecties van het Indisch Familie Archief (IFA) veel asal oesoels zijn te vinden, wordt momenteel bekeken of het tot een gezamenlijke publicatie zou kunnen komen.

Is er in jouw familie ook een asal oesoel bewaard gebleven en wil je dat die in bovengenoemde publicatie wordt opgenomen, dan kun je een (goede) scan sturen naar

info@indischgenealogischerfgoed.nl

Boekbesprekingen

(auteur Mark Berkhout)

Op de SIGE-website worden in het submenu 'Boekbesprekingen' boeken besproken die relevant zijn voor het Indisch familieonderzoek of onze kennis van Nederlandsch-Indië. Hieronder een voorproefje.

Bersiap! Opstand in het paradijs, auteur Dr. H.Th.Bussemaeker
(Walburg Pers, 2005).

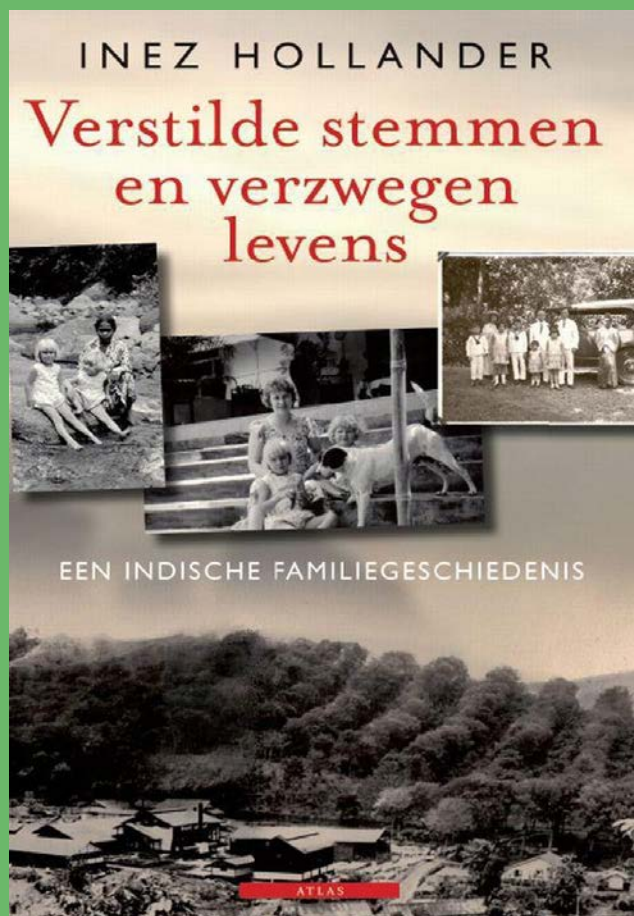
Bussemaker, zelf Indische Nederlander, beschrijft in zijn boek met grote integriteit de Bersiap (1945-1946). Eigenlijk is dit tot nu toe het enige werk, dat vrijwel compleet aandacht besteedt aan deze roerige periode van opstand van de Indonesiërs tegen de Nederlanders. Voor vele niet-Indische mensen is dit een minder bekende periode, echter met grote gevolgen en een groot aantal slachtoffers. Het zou bijdragen aan massale terugkeer naar Nederland, maar ook de vlucht van Indische Nederlanders, die hun 'vaderland' nog nooit hadden gezien.

De wreedheden en angst die de Bersiap kenmerkten op diverse plekken op Java en Sumatra worden geografisch en chronologisch beschreven op een historisch verantwoorde manier, met niets sparende kritiek op het Britse optreden en Nederlands beleid. Ook de rol van de Japanners wordt behandeld.

Met bamboesperen gewapende Indonesiërs.

Verstilde stemmen en verzwegen levens, een Indische familiegeschiedenis, auteur Inez Hollander (Atlas, 2009).

Oorspronkelijk in het Engels geschreven en door Hollander zelf vertaald, is dit een geweldig boek, dat het leven beschrijft van de familie Francken in Nederlands Indië. Naast het uitgebreide familieverhaal geeft Hollander een historisch perspectief, maar ook wijst zij op ons koloniaal verleden, waarbij zij niet schroomt om kritisch te zijn. Het is een zeer triest verhaal, waarin velen zich zullen kunnen herkennen, voor wat er in hun families is gebeurd tijdens de Japanse bezetting en de daarop volgende Bersiap. Zij heeft diep moeten graven en uitgebreid onderzoek moeten doen om achter bepaalde waarheden in de familie te komen. Ook voor haar familie gold het dat er veel werd gezwegen over het verleden, doordrenkt van pijn maar ook met schuldgevoelens.

Java Toneelen uit het leven, auteur W.L. Ritter, met litho's van E. Hardouin (K.Fuhri, 's Gravenhage, 1855).

Een prachtig zeldzaam antiek boek, met hand gekleurde litho's, met bij elke litho een beschrijving van het afgebeelde personage. Onderwerpen zijn onder andere de Afrikaanse K.N.I.L.-militair, huisbediende, Javaan, priester, Arabier, inlandse huishoudster en danseres aan het Javaanse Hof. De teksten laten zien hoe er in die tijd werd gedacht over en gekeken naar de diverse personages.

Op de website van SIGE zullen litho's uit dit boek worden gepubliceerd met daarbij de letterlijke tekst. Hiernaast is het titelblad en een litho van een danseres aan het Javaanse hof afgebeeld. De aanhef van de tekst van deze litho: 'Iedere landaard heeft zijne eigene verlustingen, zijne eigen vermaken, die gewoonlijk afhangen van het karakter en de zeden des volks. Vooral in Indië valt het op te merken, dat hoe woester en onbeschaafder de volken zijn, des te meer ruwheid en minder verscheidenheid zich in hunne spelen, gezangen en openbare dansen voordoen.'

Hoe misplaatst klinkt deze tekst ons nu in de oren!

J A V A

TOONEELEN UIT HET LEVEN

KARAKTERSCHETS EN KLEEDERDRAGTEN VAN JAVA'S BEWONERS
in afbeeldingen naar de natuur geteekend

door
B. Hardouin met tekst van **W. J. Rillir**
en een voorwoord van
Hr. M. Loughe, oppercamerader Luitenant Kolonel van het 1ste Regt.
BENEVEN EENE KAART VAN JAVA
naar de nieuwste bronnen bewerkt.

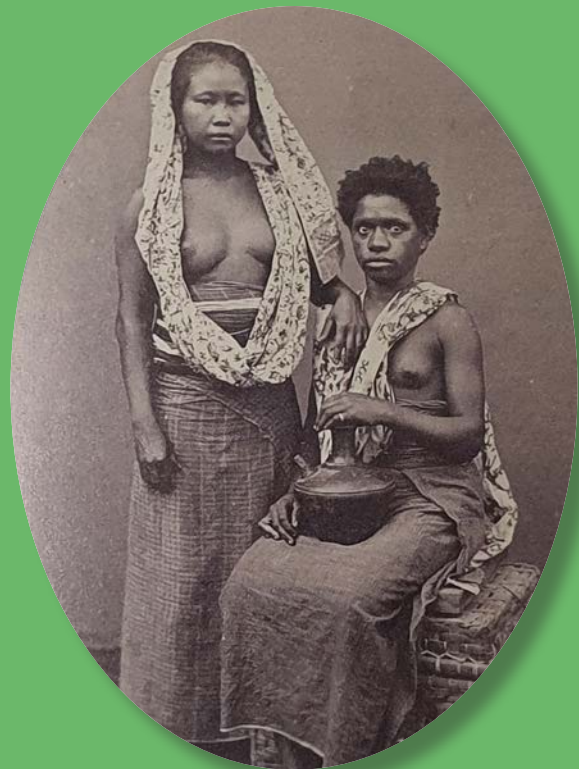
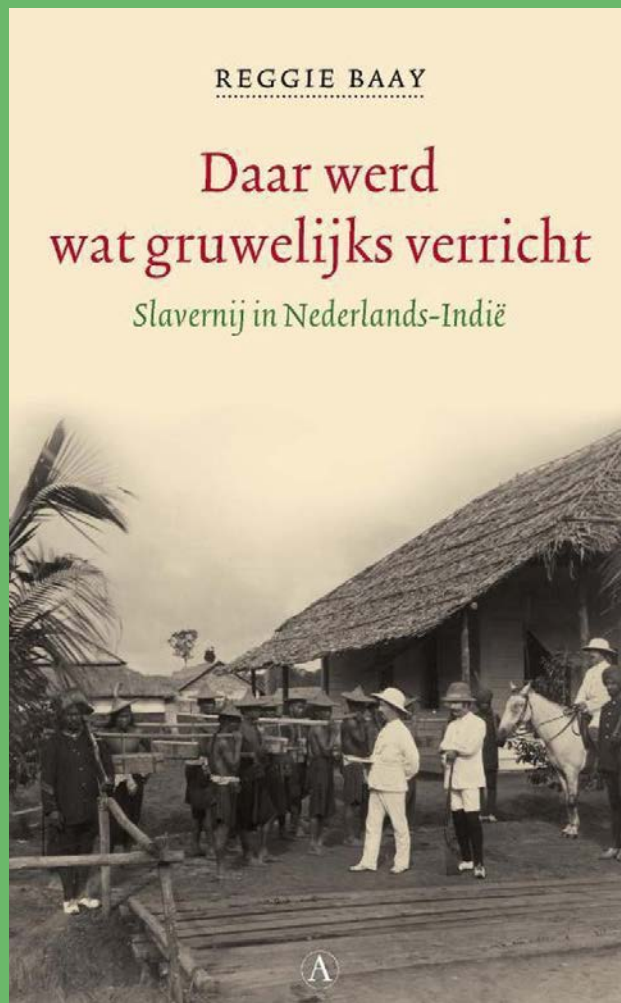
Te LEYDEN, bij
A. W. SYTHOFF.
1855.

Gedrukt door E. Hardouin te Batavia Vignette van F. Edouard's Oranienburg 1852 Gedrukt bij Lemercier te Parijs

DANSERES AAN EEN JAVAANSCH HOF

16

*Foto uit het besproken boek met als bijschrift
'Een Balinese en Papoea slavin'.*

Daar werd wat gruwelijks verricht, auteur Reggie Baay (Athenaeum-Polak en Van Gennip, 2015).

Met een knipoog naar het standaard werk van Mr. W.H. van Helsdingen "Daar werd wat groots verricht..." beschrijft Baay de slavernij in Nederlands Indië op een niets ontziende wijze. Juist in deze tijd, waarin aandacht voor slavernij en discriminatie buitengewoon groot en actueel is, maar veelal gericht op de West, zouden velen dit boek moeten lezen. Dat er in Nederlands Indië (de Oost) vanaf het begin van de VOC tot laat in de 19e eeuw slavernij op grote schaal voorkwam, is voor velen onbekend. Met vele voorbeelden van gruwelijk optreden tegen tot slaaf gemaakten is het geen makkelijk boek, maar het historische perspectief van dit boek is van groot belang! Opmerkelijk is dat Baay in het hoofdstuk Pressuregroups (blz. 269-273) aandacht besteedt aan de Toegoenezen en wat hun is overkomen.

BRONNEN

Uit de collectie Oost-Indische bronnen van het Centraal Bureau voor Genealogie

De collectie Oost-Indische bronnen van het Centraal Bureau voor Genealogie bevat een staat van ambtenaren en geëmployeerden uit 1872 die tijdelijk buiten betrekking waren. Dit had bijvoorbeeld te maken met een verlofperiode in Europa (de meesten), ziekte of opheffing van hun betrekking. Deze staat is niet alleen interessant vanwege de namen, maar vooral ook door de kolom 'laatstgenoten traktement'. De bedragen in deze kolom laten zien hoe bepaalde functies en rangen zich 'salaris-technisch' tot elkaar verhielden. Een resident verdiende 1250 gulden per maand, terwijl een assistent-resident het met minder dan de helft (500/600 gulden) moest doen.

Een hoofdcommies ter Algemene Secretarie en een ingenieur 2e klasse bij de waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken verdienden 500 gulden per maand. Een eerste commies bij de Algemene Rekenkamer 300 gulden net als zijn ranggenoten op de verschillende departementen. Een eerste commies op het residentiekantoor te Batavia (250 gulden per maand) verdiende even veel als een tweede commies ter Algemene Secretarie. De werkzaamheden bij het laatstgenoemde bureau werden kennelijk hoger gewaardeerd dan het werken op een residentiekantoor.

A 709

STAAT van ambtenaren en geëmployeerden die (met of zonder non-aktiveits-traktement, wachtgeld of onderstand) tijdelijk zonder (vaste) betrekking zijn.

Ultimo September 1872.

NAMEN.	LAATSTE BETREKKING.	LAATST	DEDERY WASSEER	TENGEVOLGE VAN	BEMERKING	BEDRAG	AANMERKINGEN.
		GENOTEN		WELKE OORZAKEN			
		TRAKTEMENT.	SOP-AKTIEF.	DER TOEGEKENDE INKOMSTEN.			
de Bruijn, H.	Direkteur der Burgerlijke Openbare Werken.	f 1698.68	Maart 1871.	Terugkomst van verlof.	Non-aktiveits-traktement.	500.00	In commissie tot het ontwerpen eener regeling van het irrigatiewezen op Java en Madura.
Wattendorff, A. J. H.	Algemeen Sekretaris.	» 1698.68	November 1871	id.	id.	» 500.00	
Coorengel, J. G.	Resident van Timor.	» 1250.00	id.	id.	id.	» 416.98	Belast met eene zending naar Nieuw-Guinea.
Nieuwenhuis, M. H. W.	Resident van Amboina.	» 1250.00	Junij 1872.	id.	id.	» 416.98	
Jellinghaus, W. A.	Resident van Tagal.	» 1250.00	Julij 1872.	id.	id.	» 416.98	
von Roessler, E.	Inspektuur bij het Beskwezen in N.-I.	» 1150.00	id.	id.	id.	» 353.33	Ter beschikking van den Direkteur van Binnenland. Bestuur om tijdelijk met het beheer van een bosch-district belast te worden.
Witbols Feugen H. N.	Hoofd-ambtenaar belast met de leiding der examinate en liquidatie van de verantwoordingsstukken en het afsluiten der begroot., loopende over het tijdvak voorafgaande aan den 1 ^o Jan. 1867 en met het toezigt over het voor die werkzaamheden tijdelijk in dienst gestelde personeel.	» 1000.00	September 1871	Intrekking der betrekking.	Wachtgeld.	» 333.33	
M ^r Gaijman, J. C.	Raadshoer in het Hoog-Gezigtshof van N.-I.	» 1000.00	Januarij 1872.	Terugkomst van verlof.	Non-aktiveits-traktement.	» 233.33	Tijdelijk omgaaend Register in de 1 ^o afd. onder geest van nevenstaand bedrag aan non-akt.-trakt. boven de aan dat ambt verbonden bezoldiging.
M ^r van Schelle, C. W. E.	Idem.	» 1009.00	Maart 1872.	id.	id.	» 333.33	Tijd. belast met de waarneming der betrekking van President van den Landraad te Moedjokerto.
Edeling, A. C. I.	Chef der afd. Hydrographie h/ls Dep. v. Marine.	» 1000.00	id.	id.	id.	» 333.33	
van Asperen, J. C. A.	Ingenieur bij de Geographische dienst in N.-I.	» 850.00	Augustus 1872.	id.	id.	» 283.33	Tijd. belast met de waarn. der betrekking van Assistent bij de Geogr. dienst.
André, L.	Hoofd-adm. van 's lands houtstapelplaatsen.	» 800.00	Augustus 1869.	id.	id.	» 283.68	
van Chamberlain, J. G.	Vendumeester te Batavia	» 600.00	December 1868.	id.	id.	» 200.00	
Scharff, J. C. A.	Ass.-res. v. Poerwokerto.	» 600.00	Februarij 1872.	id.	id.	» 200.00	
Schalk, E.	Idem van Boeleleeng.	» 600.00	Maart 1872.	Ziekte.	Wachtgeld.	» 200.00	
M ^r Baermeijer van Barenklofen, H. B. E. C. N.	Lid in den Raad van Justitie te Soerabaja.	» 600.00	Mei 1872.	Terugkomst van verlof.	Non-aktiveits-traktement.	» 200.00	
M ^r Baumhauer, J. W. S.	Ass.-res. van Montrado.	» 500.00	Maart 1868.	id.	id.	» 166.66	In commissie op Banka tot bevordering der rijst-kultuur.

NAMES.	LAATSTE BETREFFING.	LAATSE GEDENDE TRACTAAT.	HET VERHOOR VAN HETZELVE ZAK.		BESLUIT.	MISSEN.	AANMERKINGEN.
			NOU AANDE.	DER TOEGEKENDE INDIENING.			
de Althoff-Looyen R.	Administratie der va nijeren in het district Samarang.	500.00	Maart 1869.	Ongeschiedheid.	Wachtgeld.	100.00	
de Schreiner, G. A. N.	Bodikkommissie ter Alge mene Sekretarie.	500.00	September 1870	Plichtverzuim.	Onderstand.	100.00	
van Maast, F. H. J.	Ingenieur 2 ^o kl. bij den Waterstaat en 's lands Burgol. Opwek. Werk.	500.00	Maart 1871.	Ziekte.	Wachtgeld.	100.00	
van den Meijnen bergh, C.	Bodikkommissie ter Alge mene Sekretarie.	500.00	Mai 1872.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	100.00	
Vredenberg, H.	Ing. 2 ^o kl. bij den Wat. en 's lands B. O. W.	500.00	Juli 1872.	id.	id.	100.00	
de Groot, G.	Ass. res. van Soudan.	500.00	Augustus 1872.	Plichtverzuim.	Onderstand.	100.00	
Leidinkje, J. C.	H. A. h. bij Dep. d. Marine.	450.00	Oktober 1867.	Ziekte.	Wachtgeld.	150.00	
Alheer, H.	Postmeester te Sema rang.	450.00	Augustus 1869.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	150.00	
Boender- J. G.	H. A. h. bij de alg. voor het opmaken d. alg. boeken en rek. h. d. B. v. Financien.	450.00	Februarij 1870.	Intrekking der betrekking.	Wachtgeld.	150.00	
Boender- W. H.	Hoofd-kommissie bij de Alg. Rekenkamer.	450.00	Augustus 1870.	Non-akt. trakt.	id.	150.00	
Benooster, H. F.	Grangehouder der 1 ^o kl. bij de Gouvern. Marine.	450.00	Augustus 1871.	Tijdelijke ongeschiedheid.	Wachtgeld.	150.00	
Lijns Hoffen- ter, C.	H. A. h. bij Dep. der Burgol. Opwek. Werk.	450.00	Mai 1872.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	150.00	
van der Bos S. L.	E. onderw. van de open- bare lagere school te Mogelang.	425.00	Juli 1871.	Ziekte.	Wachtgeld.	141.00	
Gosse, F. W. C.	Postmeester te Sema rang.	400.00	Februarij 1869.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	133.33	
Okker, C. A.	Lidkapiteel bij Dep. der Marine.	400.00	November 1870	id.	id.	133.33	Tijd. trekken op het Ka- straal Bureau te Batavia.
van der Leuw, P.	Ambt. ter beach. v. d. Hindl. Ingenieur. Chef der alg. Telegrafie.	350.00	Augustus 1868.	id.	id.	116.66	
Boender- J. G.	Sec. bij de Gouvern. Marine.	350.00	December 1871.	id.	id.	116.66	
van Spanje, H. J.	Konm. luit. tevens magazijn-der post, bij het alg. beh. d. postwegen.	350.00	Juli 1872.	id.	id.	116.66	
de Val, W.	Konm. 1 ^o kl. h. B. v. Fin. Res. in de res. West- afdeling van Batavia.	325.00	Augustus 1870.	Ziekte.	Wachtgeld.	108.33	
Bogant, H. C.	Idem in de residentie Palohang.	325.00	December 1870.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	108.33	
de Ros, H. W.	Ing. 2 ^o kl. bij den Wat. en 's lands B. O. W.	325.00	Februarij 1872.	Ziekte.	Wachtgeld.	108.33	
Voorman, F. K.	Konmissie betrekking te Randa.	300.00	Augustus 1869.	Ongeschiedheid.	Onderstand.	—	De onderz. brief met al ^l Juni 1872 opgehouden.
de Riv, P. C.	Tijd. 1 ^o komm. bij de Algen. Rekenkamer.	300.00	Mai 1868.	Ziekte.	Wachtgeld.	100.00	
Gouwerwald, J. J.	1 ^o komm. bij idem.	300.00	Mai 1869.	Terp. v. verlof.	Non-akt. trakt.	100.00	
Blaas, B. T. O. J.	Konm. h. h. verduken te Samarang.	300.00	Juli 1869.	id.	id.	100.00	

NAMES.	LAATSTE BETREFFING.	LAATSE GEDENDE TRACTAAT.	HET VERHOOR VAN HETZELVE ZAK.		BESLUIT.	MISSEN.	AANMERKINGEN.
			NOU AANDE.	DER TOEGEKENDE INDIENING.			
Mulder, J. F.	1 ^o Kommissie bij de Al- gemeene Rekenkamer.	300.00	Juli 1869.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	100.00	
Broekman, L. T.	Id. h. h. Dep. d. Marine.	300.00	Oktober 1869.	Plichtverzuim.	Onderstand.	90.00	Tijd. ter beschikking van den Res. van Djava.
van Bak, Th. E.	Id. bij de Alg. Rekenk.	300.00	November 1869.	Ziekte.	Wachtgeld.	—	Wegens dienstweigering het wachtgeld opgebruikt.
Voegt, B. C. H.	Id. bij de alg. voor het opmaken der alg. boeken en rek. h. d. B. v. Financien.	300.00	Februarij 1870.	Intrekking der betrekking.	id.	100.00	Tijd. ter beschikking van den Res. van Soerabaja.
Le Comte, H.	Id. h. h. Dep. v. Financien.	300.00	Augustus 1870.	Terp. v. verlof.	Non-akt. trakt.	100.00	Id. van Madras.
Clignet Jr., A. H.	Id. der B. O. W.	300.00	Oktober 1870.	Ziekte.	Wachtgeld.	100.00	
Boender- F. W.	Id. bij de alg. voor het opmaken der alg. boeken en rek. h. d. B. v. Financien.	300.00	November 1870.	Intrekking der betrekking.	Wachtgeld.	100.00	
Trouwboek, J. M.	Id. bij het Dep. v. B. R.	300.00	Augustus 1871.	Terp. v. verlof.	Non-akt. trakt.	100.00	Id. van Bandoeng.
Riv, A. A.	Id. h. h. Alg. beh. d. Post.	300.00	id.	Ziekte.	Wachtgeld.	100.00	Id. van Soerabaja.
d'Arillier Will. W.	Id. idem.	300.00	November 1871.	Terp. v. verlof.	Non-akt. trakt.	100.00	
van Loon, Th. J. A.	Id. bij de Alg. Rekenk.	300.00	Januarij 1872.	id.	id.	100.00	Id. van idem.
Rijkshoofd, W. J.	Id. op het bez. v. d. Chef over de Generaal. dienst.	300.00	Janij 1872.	id.	id.	100.00	
Huang, E.	Id. bij het Collège van Boeddeismetaven.	300.00	Juli 1872.	Ziekte.	Wachtgeld.	100.00	
van Epp, T. A. M.	Konm. 2 ^o kl. h. h. B. v. Fin. Res. in het Gouvern. Ge- bied van Oudhokong.	275.00	September 1870	id.	id.	91.66	
Verkerk, P. A. W. F.	Bonm. luit. 1 ^o kl. h. h. B. v. Fin. Res. Resid. Palohang.	275.00	Maart 1872.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	91.66	In Lusan. ter bevordering van verbeteringen in de rijkskalk. v. d. terragen. aanleg v. douane waken op bierphalangen, en de met water v. d. Res. van Batavia en Soerabaja.
van Kraaijenboer, P. J.	1 ^o Kommissie, en luitant v. d. Ass. Res. en magis- traat te Palohang.	250.00	April 1867.	Intrekking van het ben. wegens meer dan 15 ja- dienst ver. ver. van naar Europa.	Onderstand.	80.00	Tijd. ter beach. v. d. Res. der Westerd. v. Batavia.
Kraaijenboer, J.	1 ^o machinist bij de Gouvern. Marine.	250.00	November 1869.	Ziekte.	Wachtgeld.	83.33	
Wentzel, G. N. L.	Id.	250.00	December 1870.	Verl. weg. ziekte, dat enkel op zijn ver. magt, werd.	id.	83.33	
Kalder, G. A. A. W.	Id.	250.00	Maart 1871.	Tijdelijke ongeschiedheid.	id.	83.33	
Vanlant, L. F.	1 ^o komm. en resid. luit. te Batavia.	250.00	Augustus 1871.	Verl. weg. ziekte dat later ager werd.	Onderstand.	80.00	Id. van Palohang.
van Swieten, A. O.	2 ^o Kommissie ter Algen. Sekretarie.	250.00	Februarij 1872.	Terp. v. verlof.	Non-akt. trakt.	83.33	
Alio, J. D. W.	Id.	250.00	Maart 1872.	Hande- gongeschiedheid.	Wachtgeld.	83.33	
de Lange, E.	Id.	250.00	id.	id.	id.	83.33	

NAMES.	LAATSTE BETREFFING.	LAATSE GEDENDE TRACTAAT.	HET VERHOOR VAN HETZELVE ZAK.		BESLUIT.	MISSEN.	AANMERKINGEN.
			NOU AANDE.	DER TOEGEKENDE INDIENING.			
Kalder, A.	Lidkapiteel bij staten- opname in de Residentie Samarang.	250.00	Augustus 1872.	Terugkomst van verlof.	Non-akt. trakt.	83.33	
van der Boek, L. G.	1 ^o onderw. a. d. school van de m. van inland boeken en a. d. m. d. l. g. post, in de M. van k. van Teudam.	250.00	September 1872.	Int. der bet.	Wachtgeld.	83.33	
van de Wal, P.	Vast verken. luitant, bij de fabric. voor de Marine en het Stoom- te Soerabaja.	240.00	Januarij 1870.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	80.00	
Wintter, F. L.	Adjunkt tramsl. bij transmissie van de Jav. taal te Soerabaja.	225.00	Oktober 1868.	Ziekte.	Wachtgeld.	75.00	
Fisher, K. L.	Kontroleur 3 ^o klasse te Palohang.	225.00	id. 1870.	Plichtverzuim.	Onderstand.	70.00	
Bauer, B. C. A.	Id. in de Res. 2 ^o kl. ald. van Batavia.	225.00	Janij 1872.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	75.00	
de Vries, C. L.	Id. in de Res. 2 ^o kl. ald. van Batavia.	225.00	Augustus 1872.	Ziekte.	Wachtgeld.	75.00	
gopen Bosman, F.	2 ^o Kommissie bij Dep. van Financien.	220.00	December 1869.	Int. der bet.	id.	73.33	
Meijer, W. M.	Id. bij de Alg. Rekenk.	220.00	id.	id.	id.	73.33	
Wetters, J. B.	Id. h. h. Depart. van B. v. Financien.	220.00	November 1869.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	73.33	
Bosman, H. W. F.	Id. bij de Alg. Rekenk.	220.00	Janij 1870.	Ongeschiedheid.	Wachtgeld.	73.33	
gopen Ondersj. R. A. P. S.	Id. bij id.	220.00	Augustus 1870.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	73.33	
gopen Bosman, W. F.	Id. bij de alg. bijw. d. alg. boeken en rek. h. d. B. v. Financien.	220.00	November 1870.	Int. der bet.	Wachtgeld.	73.33	
gopen Bosman, W. F.	Id. als v. v.	220.00	id.	id.	id.	73.33	
gopen Bosman, W. F.	Id. als v. v.	220.00	id.	id.	id.	73.33	
Ond. J. C.	Id. bij het Depart. van Marine.	220.00	Maart 1871.	Ziekte.	id.	73.33	
Indoff, K. L. J.	2 ^o Kommissie bij de Alg. Rekenkamer.	220.00	Augustus 1871.	Ziekte.	Wachtgeld.	73.33	
Oblio, S.	Konm. en Res. luit. te Pajajaran.	200.00	December 1869.	Int. der bet.	id.	66.66	
van Zellingen, B.	Schuit te Makassar.	200.00	April 1867.	Ziekte.	id.	66.66	
Schubert, F. A.	Zoonhoofdopspijk luisen te Pongpagan.	200.00	Augustus 1869.	Int. der bet.	id.	66.66	
Leidinkje, A.	2 ^o onderw. der beach. T. L.	200.00	December 1869.	Ziekte.	id.	66.66	
Mein, J.	2 ^o Korr. bij 's Lands.	200.00	id.	id.	id.	66.66	
gopen Vongpagan, B. C.	2 ^o Kommissie en Res. d. Ass. Res. te Beschikking.	200.00	Oktober 1870.	id.	id.	66.66	
Baize, E. J. C.	Konm. en Resid. luit. te Boppanan.	200.00	Januarij 1871.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	66.66	

NAMES.	LAATSTE BETREFFING.	LAATSE GEDENDE TRACTAAT.	HET VERHOOR VAN HETZELVE ZAK.		BESLUIT.	MISSEN.	AANMERKINGEN.
			NOU AANDE.	DER TOEGEKENDE INDIENING.			
Bakke, J. H.	Konm. en Ass. Res. luit. te Soerabaja.	200.00	April 1871.	Ziekte.	Wachtgeld.	66.66	
Berettij, D. A. L.	Chief graph. v. S. h. o. Samarang. Pagan.	200.00	Mai 1871.	Ongeschiedheid.	id.	66.66	
van der Boek, B. F.	Telegraf. 2 ^o klasse.	200.00	id.	Ziekte.	id.	66.66	
Perles, J. H.	Konm. en Res. luit. te Kerdjo.	200.00	Juli 1871.	id.	id.	66.66	
de Jong, J. A.	Grang. v. h. luitant, post en stoom. Bopg.	200.00	November 1871.	Int. der bet.	id.	66.66	
van Donge, G. H.	Machinist van Id.	200.00	id.	id.	id.	66.66	
Banks, C. A.	Deukler ter toekenn. h. h. Depart. d. Marine.	200.00	Oktober 1871.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	66.66	
Walter, J. G.	Beeth. bij 's Lands alg. pakh. te Samarang.	200.00	December 1871.	Ziekte.	Wachtgeld.	66.66	
Fredericks, M.	Konm. en Res. luit. te Pontianak.	200.00	Januarij 1872.	id.	id.	66.66	
Wetters, F.	Id. beach. en Res. luit. te Palohang.	200.00	Mai 1872.	id.	id.	66.66	Tijd. ter beach. van den Res. der Samarang.
van Hempt, J.	Id. h. h. B. v. Fin. Res. te Batavia.	200.00	Janij 1872.	id.	id.	66.66	
Janke, J. J.	Beeth. bij h. h. beves. verr. te Batavia.	200.00	April 1872.	id.	id.	66.66	
de Kock van Lee- wen, C.	2 ^o Kommissie h. h. luit. te Batavia.	200.00	Juli 1872.	Terp. v. ver.	Non-akt. trakt.	66.66	
Krijgers, Th.	Medic. h. h. v. d. h. d. te Oerang.	200.00	id.	id.	id.	66.66	
Rugh, J. W.	Binn. reg. v. h. B. v. Fin. Res. Samarang.	200.00	Juli 1872.	id.	id.	66.66	
Doere, G. F.	Konm. en Res. luit. te Soerabaja.	200.00	id.	id.	id.	66.66	
Lajpe, G. P. J.	Pakh. te Pongpagan.	200.00	Augustus 1872.	Int. der bet.	Wachtgeld.	66.66	
Kappel, J. M.	Grang. d. Soerabaja.	200.00	id.	Ziekte.	id.	66.66	
Mooijart, F. G. C.	Adj. Griffier h. h. luit. te Samarang.	175.00	Februarij 1871.	id.	id.	58.33	Tijd. ter beach. van den Res. v. Madras.
Valkenburg, C.	Opz. 1 ^o kl. bij Water- staat 's Lands Res. Op. W.	175.00	November 1871.	id.	id.	58.33	
Dumas, P. W.	Griffier h. h. luitant te Bontak.	175.00	Mai 1872.	id.	id.	58.33	Id. v. d. Djakdjakarta.
Nicolson, A. E. J.	Ambt. ter beach. v. d. Res. v. Soerab. ter bijw. v. d. sek. h. h. luit. te Soerabaja.	150.00	Maart 1867.	id.	id.	50.00	
Engelheert, A. A.	Tijd. 3 ^o komm. h. h. l. g. Rekenkamer.	150.00	Mai 1868.	Ongeschiedheid.	id.	50.00	
Agonck, J. C.	Id. bij id.	150.00	Juli 1868.	id.	id.	50.00	Id. v. Samarang.
Beijon, Th. F.	2 ^o Kommissie h. h. Depart. van Financien.	150.00	Oktober 1868.	Ziekte.	id.	50.00	Id. v. Madras.
Schot, A. D.	Ambt. ter beach. v. d. Res. d. L. O. ald. Batavia.	150.00	December 1868.	id.	id.	50.00	
Mulder, F. P. J.	Ambt. ter beach. v. d. Res. der Lamp. district.	150.00	April 1869.	id.	id.	50.00	

15-10-1904) Hendrika Elise/Elize Hendrika Zuiderhoek, * Soerakarta ... 1885/1886, † 's Gravenhage 23-01-1962, dr. van Hendrik Jan Zuiderhoek en Marie Mariekern. Kinderen: E.M. (Elisabeth Marie, * 1904) Ohlenschlager; M.L. (Marie Louise, * 1906) Graswinckel-Ohlenschlager, e.v. B.C. Graswinckel; L.S. (Louise Sophie, * 1908) ten Cate-Ohlenschlager, e.v. G.H. ten Cate.

4. LUDWIG FRIEDRICH MAXIMILIAN, volgt IIb.

IIa. PHILIPPACHILL OHLENSCHLAGER, * Batavia 26-04-1867 (*Bataviaasch Handelsblad*, 27-04-1867), koopman in tabak te Rotterdam (1907), woonde te Krefeld (1933), † ..., ∞ Rotterdam 25-08-1898 (folio g100) (echtsch. ingeschr. ald. 01-10-1926) FRANCISCA KAROLINA ARONETTA KIRCHHEINER, * Rotterdam 27-11-1875, † 's Gravenhage 15-02-1948 (familieadv. CBG), dr. van Carl Ludwig Kirchheiner en Franziska Katharina Lützenkirchen.

Uit dit huwelijk:

1. ALFRED FELIX OHLENSCHLAGER, * Frankfurt am Main 15-09-1899 (bev. reg. Amsterdam), agent Javasche Bank te Siantar (Oostkust Sumatra) (adresboek Ned.-Indië 1932), met verlof (idem 1934), te Cheribon (idem 1938), 1e plv. idem te Bandoeng (idem 1941), † Semarang, kamp Bangkong 01-08-1945 (aangev. Batavia 1946, aktenr. 700; LDS-filmnr. 1603554) (onbekend graf), ∞ ... ANNA MARGARETHA EEKENS, * Groningen 03-05-1902 (akte 682), † 's Gravenhage 12-08-1989 (*De Telegraaf*, 15-08-1989), dr. van Remko Eekens en Frederika Dikboom en wed. van Willem Kraak. Kinderen: mw. F.A.F. (Frédérique Arnette Francisca, * 1927) Eekens-Ohlenschlager, e.v. A.R. Eekens; en Ph.A. (Philipp Alfred, * 1930) Ohlenschlager, e.v. J. Hill.
2. ELISABETH[A] FRANZISKA LOUISE OHLENSCHLAGER, * Frankfurt am Main 07-05-1901 (bev. reg. 's Gravenhage), † ..., ∞ 's Gravenhage 27-12-1921 (akte 1941) FREDERIK HENDRIK TER MEULEN, * Batavia 02-03-1899, tweede luitenant infanterie O.I.L./K.N.I.L. 1921-, eerste luitenant 1922-, kapitein 1933-, majoor 1945-, tijd. luitenant-kolonel 1945-†, † Bali 04-07-1946 (familieadv. CBG), zn. van Frederik Hendrik ter Meulen en Henriette Philippine Meihuizen, zij ∞ 2e Amsterdam 03-09-1956 (*Het Vaderland*, 04-09-1956) Humphrey Edmond Rouffaer.
3. CARL PHILIPP OHLENSCHLAGER, * Rotterdam 06-02-1907, kantoorbediende, wonende te 's Gravenhage (1933), employé Nederlandsche Koloniale Petroleum Mij, wonende o.a. te Batavia (adresboek Ned.-Indië 1938) en Soengeigerong (Palembang) (idem 1941), gemobiliseerd als landstormsoldaat der infanterie, krijgsges-

vangen 08-03-1942, † La Estrella (Telde op Gran Canaria) 24-05-1969 (*De Telegraaf*, 30-05-1969), ∞ 1e 's Gravenhage 28-07-1933 (echtsch. ingeschr. ald. 10-01-1936) AMELIA VAN BUREN SCHAD, * Washington (U.S.A) 1900/1901, handelscorrespondente te 's Gravenhage (1933), † ..., dr. van Adam van Buren Schad en Susie Ackermann en gesch. echtg. van Jan Hendrik Anton Anderiesen; ∞ 2e Batavia 29-03-1938 (*Algemeen Handelsblad voor Ned.-Indië*, 30-03-1938) JEANE JULIANA JOSEPHINE SOEKIAS, * Palembang 10-11-1909, † 's Gravenhage 16-09-1984 (familieadv. CBG), dr. van ...

Iib. LUDWIG FRIEDRICH MAXIMILIAN OHLENSCHLAGER, * Frankfurt am Main 26-01-1879 (bev. reg. Rotterdam), secretaris-boekhouder (adresboek Ned.-Indië 1903) en chef exploitatie (idem 1910, 1915) Babat-Djombang Stoomtram Mij. te Djombang (Soerabaja), † Modjokerto (Soerabaja) 11-07-1920 (familieadv. CBG), ∞ 1e Djombang 07-03-1902 VICTORIA VERGINIE JACOBS, * Ambarawa (Semarang) 11-04-1884, † ..., dr. van ...; ∞ 2e ... PIETERNELLA EMMEN, * 's Gravenhage 24-01-1888 (bev. reg. 's Gravenhage), † 's Gravenhage 08-01-1952 (akte A91), dr. van Roelof Emmen en Pieterrella Riemens, zij ∞ 2e 's Gravenhage 12-12-1923 (akte 1678) Johannes Cornelis Meerburg.

Uit het eerste huwelijk:

1. RUDOLF GEORG ACHILLES OHLENSCHLAGER, * Djombang 12-05-1903 (*De Locomotief*, 15-05-1903), planter te Buitenzorg (1934), employé Pondok Gedehlanden, wonende te Tjigombong (adresboek Ned.-Indië 1932, 1934, 1938, 1941), gemobiliseerd als land-stormsoldaat 2e klasse, krijgsgevangen 08-03-1942, † Noordwijk 24-10-1958, ∞ Batavia 17-10-1934 (*De Koerier*, 22-10-1934) ANNA CHRISTINE ELISABETH VAN ARCKEN, * Buitenzorg 19-12-1911 (*Het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië*, 19-12-1911), † Noordwijk 22-11-2001, dr. van Eduard Clemens van Arcken en Jacoba Maria van der Meulen. Zoons: Maximiliaan Jan Eduard Ohlenschlager (1938-1987) (ongehuwd); R.R. Ohlenschlager.
2. HEDWIG ELISABETH CÉLESTINE (HETTY) OHLENSCHLAGER, * Djombang 14-05-1905 (*De Locomotief*, 16-05-1905), † Leiden 23-03-1954, ∞ Batavia 19-05-1925 MAURITS CALEXTUS FRANCISCUS JOHANNES COSIJN, * Leiden 04-04-1897 (akte 394), employé K.P.M. o.a. te Medan (adresboek Ned.-Indië 1932, 1934) en Batavia (idem 1938), † Oegstgeest 15-08-1992 (familieadv. CBG), zn. van Ir. Maurits Calextus Franciscus Johannes Cosijn en Alida Sanders.

ONDERZOEK

Toevalstreffers

(auteur: Mark Berkhout)

Het gebeurt ons allemaal wel eens, terwijl we gericht onderzoek doen naar bepaalde families stuiten we op namen die om de een of andere reden onze interesse hebben. Wat doe je dan, laat je je leiden door nieuwsgierigheid of blijf je strikt vast houden aan het geplande onderzoek? Ik kies vaak voor de nieuwsgierigheid, voor mij telt dan de afleiding en de lol om even een uitstap te maken en dan vervolgens weer volledige aandacht te geven aan het oorspronkelijke onderzoek.

Onderstaand relaas verhaalt over een prachtige toevalstreffer tijdens mijn onderzoek naar de familie Abrahams in het kader van het grote Toegoe-project van SIGE, dat moet resulteren in een boek over de inheemse Christengemeenschap te Toegoe bij Batavia. Als nakomeling van een Afrikaanse K.N.I.L.-militair heeft de Indo-Afrikaanse genealogie mijn grote belangstelling. Binnenkort zal ik op de website van SIGE naar aanleiding van het navolgende een genealogie publiceren met alle relevante data uit de Indische almanakken, het Oost-Indisch boek, etc. etc. Ter wille van een kort relaas laat ik deze belangrijke gegevens nu weg.

Tijdens mijn onderzoek stuitte ik op Christiaan Heijer Abrahams. Ik vond hem terug in het Oost-Indisch boek, waar op het extract uit zijn stamboek als zijn ouders vermeld worden Willem Frederik Abrahams en Maria Osankie, een Afrikaanse christenvrouw. Onderzoek naar de naam Osankie leverde mij de stamvader Osankje op, zonder voor-naam, geboren te 'Marraboe' in Afrika in 1818. Met een manumissie vrij gekocht, kwam hij in 1838 aan te Batavia om als infanteriesoldaat in het K.N.I.L. te dienen. In mijn zoektocht kwam ik diverse verbasteringen van de naam Osankje tegen, de vloek van iedere genealogische onderzoeker. In dit relaas houd ik de oorspronkelijk naam uit het stamboek verder aan.

Osankje kreeg diverse nakomelingen, onder andere Hermina Cornelia Osankje, gehuwd met K.N.I.L.-militair Johan Adriaan Beck en Louise Osankje, partner van Antonius Fivet. Nu is Fivet binnen Indo-Afrikaanse kringen een bekende naam. Ene Fivet heeft een zoon van Afrikaans K.N.I.L.-soldaat Beelt geadopteerd en de namen Johannes Hubertus Fivet gegeven (Johannes zou trouwen met de Indo-Afrikaanse Dora Mendel). Griselda Molemans verhaalt hierover op onder meer bladzijde 44 van haar prachtige boek *Zwarte Huid, Oranje hart, Afrikaanse K.N.I.L.-soldaten in de diaspora*. Zij schrijft dat Johan Fivet,

K.N.I.L.-militair uit Rucphen, de adoptievader was. Mijn onderzoek wijst echter uit dat dit bovengenoemde Antonius Fivet moet zijn, geboren te Rucphen op 11 september 1862, zoon van Johannes Hubertus Fivet en Jacoba Timmermans. Bij zijn inschrijving in 1886 om in het K.N.I.L. te dienen verloor Antonius de "e" in zijn achternaam. Waarom een blanke K.N.I.L.-soldaat (Antonius Fivet) een zoon van een Afrikaanse K.N.I.L.-soldaat adopteerde, is hiermee deels beantwoord. Zijn echtgenote (Louise Osankje) op dat moment was immers een Indo-Afrikaanse christenvrouw. De oorspronkelijke familienaam van de Hollandse Fivet's werd doorgegeven aan de Indo-Afrikaanse 'nazaten'. Een van de zonen van Johannes Hubertus en Dora Mendel heette Antonius.

Stamvader Osankje ging op 24 december 1859 met pensioen en kreeg bij Koninklijk Besluit in 1860 de medaille voor Moed en Trouw voor zijn bijdrage aan de strijd bij Palembang (Lematang Oeloe) in 1858 en 1859.

Zo heeft dit genealogische 'uitstapje' prachtige gegevens opgeleverd en personen uit de vergetelheid gehaald en onderschrijft het de opmer-

kingen van vele geroemde Indo-Afrikaanse onderzoekers dat het bloed van Afrikaanse K.N.I.L.-militairen onverwacht in vele families aanwezig is.

De Afrikaanse K.N.I.L.-militair Jan Kooi, Ridder Militaire Willemsorde 4e klasse, in 1882 geportretteerd door Johan Coenraad Leich (collectie Museum Bronbeek).

VARIA

De Indische kranten zijn voor iedereen die geïnteresseerd is in het leven in Nederlandsch-Indië een *must*. Men vindt er van alles over de meest uiteenlopende zaken, groot en klein. Naast geboorte-, trouw-, overlijdens- en andere familieberichten, bijvoorbeeld berichtgeving over naamsaannemingen, naturalisaties, activiteiten die het daglicht niet verdroegen, politieke zaken, benoemingen, aankomst en vertrek van schepen, de positie van de Indo-Europeanen, rechtszaken en gerechtelijke uitspraken (alles met naam en toenaam, dus niks privacy), de cultures en het Oost-Indisch leger.

De rubriek *Varia* bevat krantenberichten die destijds de in Nederlandsch-Indië wonende Europeanen op de hoogte hielden van wat er zich op Java en de andere eilanden van de Indische archipel.

Kampong-Europeanen

Moest je als Europeaan zien rond te komen van een karig loon, dan was armoede nooit ver weg. Ontbraken de middelen om aan de Europese standaard te voldoen, dan gleden vele ongelukkigen af naar een pover bestaan in een inlandse kampong. Na verloop van tijd raakten zij volledig uit zicht van de Europese maatschappij om uiteindelijk in vergetelheid te sterven.

Europeanen in Inlandsche kampongs.

Zekere mej. V., wonende in een der Inlandsche kampongs van Semarang, heeft zich, zoo schrijft de *Loc.*, bij de politie beklaagd wegens het feit dat de loerah der kampong met een politie-oppasser haar huis was „binnengedrongen.”

Onder dit binnendringen is te verstaan dat het kamponghoofd een onderzoek ten huize van mej. V. noodzakelijk achtte, daar deze dame in hare woning een verdacht bedrijf uitoefende en de kampongbewoners dit beschouwden als eene smet op hunne kampong.

Mej. V. zal, dunkt het blad, geen genoeg van hare aanklacht tegen den loerah beleven, maar de zaak vestigt opnieuw de aandacht op den overlast dien Inlandsche kampongs dikwerf ondervinden van zeker soort Europeanen die in de kampong neerstrijken, en het hoogste woord voeren en tevens den meesten last bezorgen en der kampong tot oneer strekken. Aan de ongewenschte tegenwoordigheid dezer lieden kunnen de kampongs weinig doen, ook al parasiteert zulk een Europeaan feitelijk op hun armoedig bestaan.

Nu is 't volstrekt niet ons doel, te betoogen dat er in de Inlandsche kampongs geen Europeanen mogen wonen. Integendeel; voor menig arm Europeaan is de goedkoope leefwijze in de kampong eene ware uitkomst welke hem behoedt voor armlastigheid. En zelfs kan de aanwezigheid van ordelijk levende Europeanen in de kampong nog wel in een of ander opzicht nuttig zijn voor de Inlanders. Maar, waar wij Europeanen eenzijdig eischen — zij 't geen beschreven voorschift — dat het gros der Inlanders in kampongs resideert, afgerasterd en van den grooten weg gescheiden, daar behooren wij anderzijds de kampong erin te kennen, als wij toelaten dat Europeanen zich te midden der Inlanders vestigen.

De kampong moest, als zij wilde, in zekere gevallen de toelating van Europeanen kunnen weigeren. Thans worden in de Indische steden de zweren der Europeesche samenleving verborgen in de Inlandsche kampong, tengevolge waarvan overigens een Indische stad op den vreemdelling en oningewijde een gunstiger indruk maakt dan zij in werkelijkheid verdient. De Europeesche samenleving deponceert hare ongerechtigheden in de Inlandsche kampong, en dit is tegenover de Inlandsche bevolking in hooge mate onrechtvaardig.

Indien onze Europeesche samenleving hier en daar eenige rotte plekken vertoont, dan moeten wij daarvoor eerlijk uitkomen, doch ze niet wegnoffelen in de plooiën van het wijde gewaad der Inlandsche bevolking, die zelve de Inlandsche elementen welke overeenkomen met de hier bedoelde Europeesche op bepaalde plaatsen samenvoegt, daar zij ze niet in de gewone kampong duldt.

In casu van welbewezen wanordelijk gedrag behoorden de kampongbewoners gedaan te kunnen krijgen dat aan de betrokken personen het verder verblijf in de kampong werd ontzegd.

Eertijds hield de overheid zich aan den regel, dat de uitwassen der samenleving zoveel mogelijk werden vereenigd en geïsoleerd; heden ten dage schijnt zij daar minder prijs op te stellen, met het gevolg dat herhaaldelijk loerah's van kampongs klagen over overlast en ergernis de kampong aangedaan door in de kampong gedrongen ongewenschte Europeesche elementen.

Nogeens, wij bedoelen volstrekt niet onbemiddelden, ordelijk levenden Europeanen het goedkoope leven in de Inlandsche kampong te ontzeggen, doch wel dat aan de kampongbewoners het oor zal worden geleend wanneer zij verzoeken verlost te worden van Europeesche opgezetenen, wier handel en wandel naar hunne inzichten hunne kampong tot oneer strekken.

Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië (08-02-1909).

De Europeaan in de kampong.

Zondag werd de geneesheer te Dampit, Dr. J. Soesman, door den administrateur van de koffie- en rubberonderneming „Wonokio” (Zuid-Malang) gewaarschuwd, dat er een Europeaan doodziek lag bij Inlanders in een dessa vlak bij Dampit.

De geneesheer toog er dadelijk heen en trof er inderdaad een circa 70-jarigen Europeaan, een zekeren heer D., doodziek en in een niet nader te beschrijven verwaarloosden en vervuilden toestand aan.

Aanvankelijk was de ongelukkige wel genezen om opgenomen te worden in de regentschapskliniek te Dampit, doch toen men hem kwam halen, weigerde hij halsstarrig mede te gaan, betoonde zich niet toegankelijk voor overreding.

Tot tweemaal toe werd de poging herhaald: D. persisteerde bij zijn weigering, zoodat den geneesheer niets anders overbleef, dan hem ter plaatse zoo goed mogelijk te behandelen.

Een nader onderzoek wees uit, dat de man een oud-cultuur-geëmployeerde is, die vroeger onderstand had genoten, welke echter circa

1½ jaar geleden werd ingehouden.

Ook een kleine maandelijksche ondersteuning van een Christelijke armenzorg moest wegens uitputting van het fonds worden ingetrokken.

Naar wij vernemen, leeft D. thans van de liefdadigheid zijner Inlandsche huisgenooten en van een minimale ondersteuning van een zoon, die in de buitengewesten werkzaam moet zijn.

Dit is het tweede geval dat wij moeten signaleeren van Europeanen, die onder verschrikkelijke omstandigheden in de kampong den verlossenden dood afwachten.

De eene stierf te Gondanglegi, van alles en ledereen verlaten, in een afschuwelijk verwaarloosden toestand, na een onnoemelijk geestelijk en fysiek lijden.

Dringend vestigen wij thans de aandacht der betrokken autoriteiten en liefdadigheidsinstellingen op dit tweede in-treurige geval.

Er kan, er moet geholpen worden!

(„Soer. Hbld.”).

Algemeen Handelsblad voor Nederlandsch-Indië (17-11-1932).

In het *Bat. N. blad.* van 24 Juli j.l. kon men lezen.

„Hoe een Engelschman in 1900 te Batavia werd begraven. In kampong Melajoe, Meester Cornelis, stierf Zondag een verarmd Engelschman, die jaren lang in die kampong had gewoond. 's Middags had de begrafenis plaats. Voorop liep een inlander, voortdurend schreeuwende *Ilah lah! allah!* enz. enz. Dan volgde de lijkkiest door 4 inlanders gepikold en verder werd de stoet gevormd door een hoop gillende en pretmakende inlanders.

„Niet op een kerkhof, maar in de kampong zelf werd de kist in een gat in den grond gestopt en—de begrafenis was afgelopen.

„Niemand schijnt 's mans dood te hebben geconstateerd, geen europeesch ambtenaar schijnt zich ook maar iets om deze vertooning bekommerd te hebben, die vele bewoners van kampong Melajoe heeft goërgerd.”

Deze voorstelling van een Zondag j.l. plaats gehad hebbende begrafenis is totaal verkeerd. Ziehier wat gebeurd is.

Zondag middag is op het europeesch kerkhof te Mr. Cornelis begraven het lijk van Montauban van Swijndrecht, afkomstig van Rotterdam, dus geen Engelschman. Een paar jaren geleden was hem een erfenis van f 80000 ten deel gevallen, die hij te Rotterdam heeft opgeëischt en aan de speeltafel te Monto Carlo geheel verloor. In Indië gekomen zonder een cent op zak in het laatst van 1898, maakte hij zich te Batavia aan eenig misdrijf schuldig, waarvoor hij een straf van 3 maanden gevangenis als europeaan opliep. Na ommekomst van zijn strafzand heeft hij zich in het Bekassiesche gevestigd als inlandsch onderwijzer onder den naam van Aboë Bakar Moealap. Moealap is de arabische naam van een tot den islam bekeerden vreemdeling. Sedert zijn bekeering tot den islam was de overledene altijd in kakhi gekleed en had een roode muts als hoofddekseel.

Verleden Vrijdag is Aboë Bakar ongesteld te Meester Cornelis op Bidara Tjias angekomen en is Zaterdagnacht gestorven.

De politie te Mr. Cornelis, heeft Zondag morgen den officier van gezondheid in het garnizoen verzocht het lijk te schouwen en de dokter constateerde den dood door natuurlijke oorsak. Bij zijn aankomst was de inl. wijkmeester gewaarschuwd en deze had den europ. wijkmeester gewaarschuwd. De heer de Vogel, commies te Mr. C. gaf uit eigen fondsen een lijkkiest. 's Middags is het lijk grafwaarts gebracht door eenige inlandsche kennissen, die verzocht hadden dit te mogen doen, inplaats van de dwangarbeiders, die anders, wanneer er geen lijkwagen van Batavia wordt ontboden, dat werk verrichten.

Onaangename verrassing.

Een behoeftige Europeaan, ongeveer een maand geleden in het militair hospitaal alhier met cholera opgenomen en verpleegd, werd heden-morgen als genezen daaruit ontslagen. Toen hij in zijn woning in de kampong terugkeerde, vond hij die leë en verlaten, zijn inlandsche huisvrouw trof hij aan bij een buurman. Ze had vernomen, zei ze, dat hij was bezweken, waarom ze alles wat in huis was, huisraad, kleeren enz., te gelde maakte. Zonder een cent op zak moet hij nu maar trachten ergens onder dak te komen.

Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië (25-07-1900).

De Locomotief (14-11-1902).

Tusschen de rassen.

Hij is Europeaan, staat ingeschreven als T. V., sprekt de Hollandsche taal, maar kon zich in die positie niet houden. De strijd om 't bestaan werd 'm te zwaar. Het Europeaan-zijn had verplichtingen, die hij niet kon naleven. En dus dreef hij af naar de kaipong, hulde zich in de nationale kleedij, teekende voor Deli.

Op de kebon, waar hij als contractkoelie werkte, kwam het geheim spoedig aan 't licht en hij werd ontslagen. Want Europeanen als contractkoelies konden niet worden gebruikt.

Onder den naam Oemar zocht en vond hij werk bij een der maatschappijen te Medan, doch ook daar kon hij niet blijven. Het geheim werd ontdekt en opnieuw stond hij werkloos.

Ten einde raad liep hij naar de politie, verzocht om een bewijs teneinde verder als inlander te worden beschouwd. Als Europeaan kon hij den kop niet boven water houden, als inlander wèl.

Hij werd per eerste gelegenheid naar Java gezonden.

De Sumatra Post (07-09-1916).

Een nepbaron en een vieze jonkheer

In Nederlandsch-Indië liepen al sinds de V.O.C.-tijd lieden rond die zich baron of jonkheer noemden, terwijl zij dit in werkelijkheid niet waren. Nepadel dus. Neem bijvoorbeeld 'Baron von Smiehl'. Toen hij in 1803 overleed werd er voor hem in de protestantse kerk op Ambon een bord opgehangen met zijn familiewapen en de volgende tekst: Ter gedachtenis van den WelEdelGeboren / heer Carel Willem Baron van Smiehl / in zyne edele leeven onderkoopman / en opperhoofd van Hila / gebooren den 24 july 1763 / gestorven den / 15 maart / anno / 1803.* Onze baron vertrok op 9 aug. 1789 als onderkoopman in V.O.C.-dienst aan boord van het schip "Vrouwe Agatha" naar Nederlandsch-Indië, ging bij Kaap de Goede Hoop over op het V.O.C.-schip "Hougly" en zette op 2 juni 1790 voet aan wal te Batavia. Hij bracht het tot opperhoofd van het V.O.C.-kantoor op Hila (gouvernement Amboina), trouwde met een dochter van gouverneur van de Molukken en kreeg twee dochters die ongehuwd bleven.

Uit een artikel in de *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant* van vrijdag 27 oktober 1848 bleek dat bij zijn vertrek naar de Oost de naam van een van zijn grootmoeders (Smiehl) had aangenomen en zich vanaf dat moment Baron von Smiehl noemde. In werkelijkheid luidde zijn familienaam Sproegel (Sprögel), wat dus aanzienlijk minder adellijk klonk. Zijn ouders heetten Carl Ludwig Sprögel en Charlotte

* V.I. van de Wall, *De Nederlandsche Oudheden in de Molukken* ('s Gravenhage 1928) 154. Zie ook: *Bronnenpublicaties van de Indische Genealogische Vereniging 1* ('s Gravenhage 1991) 136, alsmede *De Nederlandsche Leeuw* 21 (1903) 177-185. Afbeelding van het wapenbord in: *Nederlandsch-Indië Oud & Nieuw* 7 (1922) 159; beschrijving van het wapen in: *De Indische Navorscher* 7 (1940) 19.

Friederike Brandes en woonden vermoedelijk te Berlijn.

Begin 19de eeuw was in ambtelijke kring overigens bekend dat er aan deze 'Indische' baron een luchtje zat. In de 's *Gravenhaagsche Courant* van 14 en 16 januari 1818 werd namelijk door de Amsterdamse weeskamer namens de Bataviase weeskamer een oproep geplaatst, gericht aan eventuele rechthebbenden in de nalatenschap van 'Baron von Smiehl, eigenlijk genaamd geweest Sproegel'. Zij werden opgeroepen zich te melden.

Hoe herkent men edelmannen?

Onze reporter verhaalt, dat er hier ter stede een paar Europeanen rondlopen die zich voordoen, alsof zij van adel zijn. Hij vreest, dat dit met minder goede bedoelingen geschiedt.

Geen nood echter! Bij een werkelijk edelman kan men den adel van zijn wezen op de nobele gelaatstrekken lezen. Vergissen is onmogelijk!

Ook de snit van den pantalon is een goede richtsnoer.

De vraag destijds was hoe dergelijke 'edellieden' te ontmaskeren. Een klein artikel in *Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië* van 9 januari 1913 bood de 'oplossing'. De tekst is nogal hilarisch en je vraagt je af of dit niet een grap was, want het kan toch bijna niet serieus bedoeld zijn geweest.

Ook echte adel haalde echter de kranten. De hier afgebeelde berichten behoeven geen toelichting.

Aan privacy tilde men toen niet zwaar. De vieze jonkheer werd publiekelijk met predicaat, voorletters en familienaam aan de schandpaal genageld.

Een frissche „Jonkheer“.

De recherche alhier heeft opgespoord een heerschap dat zich noemt „Jonkheer Meijer“ en dat zich toeleghde op het plegen van onzedelijke handelingen met jongens.

Jonkheer Meijer had den laatsten tijd speciaal het oog geslagen op leerlingen der R. K. lagere school, van wie eenigen ook inderdaad een prooi van hem zijn geworden.

De hoofdonderwijzer kwam echter achter het geval. Hij waarschuwde onmiddellijk de recherche, die niet lang noodig had om den Jonkheer in sombere en eerbare eenzaamheid af te zonderen.

Jhr. Meijer, 32 jaar oud, is een leeglooper, die te Soerabaja reeds eenige malen wegens straatroof en diefstal van rijwielen veroordeeld is. Hij is in volle confessie.

Bataviaasch Nieuwsblad (17-03-1927).

Ontuchtige handelingen.

De officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia eischte tegen jonkheer Meijer wegens ontuchtige handelingen met jongens, twee-en-half jaar gevangenisstraf (*Aneta*).

De Indische Courant (27-04-1927).

Jonker Meijer.

De Raad van Justitie te Batavia veroordeelde heden „Jonkheer“ Meijer ter zake van het plegen van ontucht met minderjarige jongens tot 2 jaar gevangenisstraf onder aftrek van preventief.

De eisch was 2½ jaar.

Bataviaasch Nieuwsblad (03-05-1927).

Gearresteerd.

Op verzoek van den officier te Semarang werd hier gearresteerd zekere jonkheer Ch. Th. Meyer, die van een misdrijf wordt verdacht.

Deze man zou zich ook te Soerabaia schuldig hebben gemaakt aan eenige strafbare feiten. Hij zal nu spoedigst naar Semarang worden opgezonden.

Soerabaiasch Handelsblad (03-12-1929).

De vieze jonkheer.

De Raad van Justitie alhier heeft bij vonnis van heden den beklaagde Jhr. Ch. Th. Meyer schuldig verklaard aan het misdrijf van het opzettelijk onttrekken aan het wettig over hem gestelde gezag van een minderjarige beneden de twaalf jaar oud en veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaar met afrek der preventieve hechtenis en in de kosten.

Dit is een tegenvallen voor den jonkheer die, naar wij vernemen zelf gehoopt had op zeven jaar.

Algemeen Handelsblad voor Nederlandsch-Indië (14-03-1930).

De Zaak van Jonkheer Meyer.

O. M. in appèl.

Aneta meldt uit Semarang, dat de Officier van Justitie revisie aantekende in de zaak van Jhr. Meyer, die gisteren werd veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf wegens onttrekking van een kind aan het ouderlijk gezag voor ontuchtige doeleinden.

Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië (15-03-1930).

De jonkheer.

Tegen het vonnis van den Raad van Justitie te Semarang, waarbij de beklaagde Jhr. Ch. Th. Meijer, laatstelijk controleur van het Baggerbedrijf te Semarang, wegens het opzettelijk een minderjarige onttrekken aan het wettig over hem gesteld gezag, veroordeeld werd tot 4 jaar gevangenisstraf, is door den officier van justitie revisie bij het hof aangetekend.

De Indische Courant (15-05-1930).

Het „vieze” heerschap gearresteerd

Heden is de reeds lang gezochte Jhr. Ch. Th. Meyer alhier gevankelijk aangebracht. Reeds enkele weken geleden wisten wij te melden, dat bedoelde „jonkheer“ door de politie alhier gezocht werd, wegens ontuchtige handelingen, alsmede wegens het verduisteren van een fiets, toebehoorend aan het Baggerbedrijf.

Meyer bleek evenwel spoorloos verdwenen te zijn en met hem het minderjarige jongetje van Europeesche ouders.

Ijverig zocht de recherche, doch van Meyer bleek geen spoor te bekenen te zijn, alsmede niet van het ventje, dat door Meyer was medegenomen. Aan alle bureaux der algemeene recherche werd het signalement van Meyer uitgeseind en opsporing verzocht.

Thans is het der politie te Soerabaia gelukt om hem te arresteeren, niet alleen vanwege de opsporing, welke door Semarang was verzocht, doch ook vanwege een tweetal „zaakjes”, welke hij te Soerabaia aan de hand heeft.

Aldaar maakte hij zich schuldig aan het misdrijf van „ontucht“ en tevens aan inbraak.

Meijer zal zich echter eerst voor den Raad van Justitie te Semarang hebben te verantwoorden wegens drie delicten, nl. „het plegen van ontucht met een minderjarig persoon van het mannelijk geslacht“; het onttrekken van een minderjarig persoon aan de ouderlijke macht „en het verduisteren van een fiets. Daarna zal de Raad van Justitie te Soerabaia hem nog eens aan den tand voelen wegens het misdrijf van „ontucht“ en wegens „inbraak“.

Wij kunnen den jonkheer, die bewezen heeft een schrik der maatschappij te zijn, een klein dozijn aantal jaren gevangenisstraf voorspellen.

Men mag niet vergeten, dat men hier te doen heeft met een individu, dat reeds een achtal veroordeelingen achter den rug heeft.

Algemeen Handelsblad voor Nederlandsch-Indië (04-12-1929).

Commiezen werkzaam op de residentiekantoren

In bijna elke Indische genealogie vind je wel minstens een ambtenaar die als commies werkzaam was op een residentiekantoor. Voor veel gouvernementdienaren was een dergelijke plaatsing zelfs de kroon op hun loopbaan. Onderstaand krantenbericht laat zien dat er voor het werk van deze ambtenaren echter weinig waardering bestond.

COMMIEZEN OP RESIDENTIE-KANTOREN. Naar aanleiding van den inhoud van *Stbl* 1892, no. 204, *Javasche Courant*, dd. 20 September 1892, no. 96, waarbij onder anderen bepaald is dat aan lichtopzichters der 1e. klasse een tractement wordt toegekend van f 200 met 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 30 's maands tot een maximum van f 290, wordt ons de vraag gedaan of de commiezen op de Residentiekantoren niet stiefmoederlijk be-deeld zijn.

Voor hen toch is deze betrekking meestal hun baton de maréchal; op de meeste resi-dentiekantoren is één commies op een trac-tement van f 200 's maands.

Hij is de ambtenaar die op het bureau onmiddellijk volgt op den secretaris, die een tractement van f 500 's maands geniet, en wien hij, bij voorkomende gelegenheden, moet vervangen, terwijl hij zelfs bij ontstentenis van dien titularis, soms maanden zijn dienst moet waarnemen, zonder daarvoor beloond te worden.

De hierboven bedoelde verhoogingen wor-den toegekend, zoo als in het *Staatsblad* is vermeld, als belooning voor ijver, geschiktheid en goed gedrag. Hoe ijverig, en hoe geschikt ook Commiezen op residentiekantoren zijn, en hoe ook die ijver en geschiktheid al door hunne directe chefs geapprecieerd wordt, door

het Gouvernement wordt dit al zeer weinig erkend en blijven zij, na jaren lang op hun zelfde tractement te hebben rondgelopen, steeds dezelfde oude knechten, die met een pensioen van f 50 's maands voor hun bewezen dien-sten worden bedankt.

Voorzeker hard, en het bovenstaande zal zeer zeker worden beaamd door hen, die weten welke veel omvattende werkzaam-heden door de commiezen op Residentie-kan-toren worden verricht.

Bij de departementen van Algemeen Bestuur is voor hunne collega's hoop op erkenning van bewezen diensten en uitzicht op bevor-dering, daar zij het daár tot Hoofd-commies kunnen brengen. Maar voor de arme commiezen op een Residentie-kantoor is alleen de kans opengesteld om, na heel veel jaren dienst, Algemeen ontvanger te worden; doch hoe weinigen valt dit geluk te beurt. Arme commiezen! Zij toch bewijzen meer en gewichtiger diensten aan den lande dan lichtopzichters en wordt het waarlijk tijd dat de aandacht der Regeering eens gevestigd wordt op de karige bezoldiging die deze gouvernement dienaren genieten zonder een steun in de toekomst.

De Locomotief (01-10-1892).

Residentiekantoor op Ambon (foto: S. Smit, Nationaal Archief, Fotocollectie Elsevier).

ARTIKELEN

DNA en het genealogische onderzoek naar Toegoenese families

(auteur: Ralph Ravestijn)

SIGE verricht, zoals elders in dit magazine beschreven, onderzoek naar de inlandse Christenfamilies van Toegoe, tegenwoordig een wijk van Jakarta. Een van de belemmeringen daarbij is dat de inlandse Christenen vanaf 1840 niet meer verplicht waren geboorten, huwelijken en overlijdens aan te geven bij de burgerlijke stand voor Europeanen. Wel was er een burgerlijke stand voor inlandse Christenen. Het archief hiervan werd waarschijnlijk bewaard in de kerk van Toegoe en is bij twee branden verloren gegaan. Het onderzoek dat de periode 1850-1920 bestrijkt, steunt hierdoor noodgedwongen grotendeels op grafschriften en mondelinge overlevering. Dit laatste heeft tot gevolg dat genealogische constructies elkaar soms tegenspreken en dat er bij sommige families tegenstrijdigheden zitten in de berichten over wie als stamvader moeten worden gezien. Vanwege het gebrek aan archiefbronnen wordt gebruik gemaakt van DNA onderzoek. Hiermee kunnen familierelaties worden vastgesteld, exact (bijvoorbeeld neven/nichten) of bij benadering (bijvoorbeeld achterachterneven/-nichten). Bepalende factoren hierbij zijn met name de bereidheid van nakomelingen om deel te nemen en het aantal en kwaliteit (hoe dichter verwant hoe beter) van de 'matches'.

Randvoorwaarden bij het uitvoeren van het onderzoek is de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in welk kader DNA als een bijzondere persoonsgegeven wordt beschouwd. Het verzamelen van DNA-materiaal en het publiceren van testresultaten gebeurt daarom alleen na uitdrukkelijke toestemming van de betrokkenen.

In het navolgende wordt ingegaan op de meer inhoudelijke kant van de genetische of DNA-genealogie. DNA zit in bijna elke cel van het menselijk lichaam, namelijk in de vorm van *chromosomen* die miljarden basenparen kunnen bevatten. Ons DNA is opgeslagen in zowel

Graf op het kerkhof te Tugu.

de *celkernen* (bevatten *Celkern-DNA*) als de *mitochondrieën* (bevatten *Mitochondriaal DNA*, verkort tot *mtDNA*). Mitochondrieën zijn kleine substructuren (*organellen*) in een cel. mtDNA wordt via moeders op hun kinderen (zoons en dochters) doorgegeven. Via het mtDNA kan men dus de matrilineaire afstammingslijn terug in het verleden volgen. Bij de zonen stopt het, aangezien zij hun mtDNA niet doorgeven.

Naast het kleine mtDNA is het menselijk DNA verdeeld over 23 chromosomenparen. Van elk chromosomenpaar is één chromosoom afkomstig van de vader en één chromosoom van de moeder. Van de 23 chromosomenparen hebben de eerste 22 een standaardfunctie. Zij worden autosoom genoemd en bevatten het *Autosomaal DNA* (verkort tot *atDNA*). Elk kind ontvangt atDNA van beide ouders en erft dus ook erfelijke eigenschappen van grootouders, overgrootouders et cetera. Daarbij wordt de informatie steeds meer 'verdund', naarmate de graad van verwantschap kleiner wordt. Die verdunning treedt op doordat de hoeveelheid erfelijke informatie constant blijft. Naarmate men verder in de tijd terug gaat, is de erfelijke informatie die men bij zijn geboorte ontvangt, afkomstig van steeds meer personen. Men heeft immers twee ouders, vier overgrootouders, acht overgrootouders, zestien betovergrootouders, et cetera. De praktijk leert dat men met atDNA tot ongeveer zes generaties kan 'terugkijken'. Daarna wordt het uitermate lastig of zelfs onmogelijk. Zie hier dus een van de beperkingen van de DNA-genealogie.

Het laatste chromosomenpaar (nummer 23) heeft een bijzondere functie. Het regelt namelijk het geslacht van de drager, daarom worden deze chromosomen de geslachtschromosomen genoemd. Bij de man bestaat dit chromosomenpaar uit een X-chromosoom en een Y-chromosoom (XY), bij een vrouw uit een twee X-chromosomen (XX). Een man krijgt een X-chromosoom (bevat het *X-DNA*) van zijn moeder en een Y-chromosoom (bevat het *Y-DNA*) van zijn vader. Een vrouw krijgt een X-chromosoom van zowel haar vader, als haar moeder. Anders gezegd wordt X-DNA overgedragen van moeder op kind (zoon of dochter) en van vader op dochter. Hierdoor heeft het X-DNA een specifiek overervingspatroon waardoor specifieke voorouders kunnen worden uitgesloten.

Y-DNA wordt vrijwel ongewijzigd door een vader overgedragen aan elk van zijn zoons, waardoor via de patrilineaire lijn (doorgaans ook de lijn waarlangs de familienaam werd doorgegeven) zeer ver in het verleden kan worden teruggekeken.

Resumerend ontstaat het volgende beeld.

- atDNA kan een rol spelen bij het vaststellen van verwantschap via zowel mannelijke, als vrouwelijke lijn. Met behulp van atDNA kun-

nen filiaties in kwartierstaten en verwantschapsoverzichten die via het traditionele genealogische onderzoek zijn bepaald, worden bevestigd, dan wel ontkracht.

- Y-DNA kan een rol spelen bij het vaststellen van verwantschap via uitsluitend mannelijke lijn. Met behulp van Y-DNA kan worden bevestigd of bijvoorbeeld achterachterachterneven via mannelijke lijn inderdaad de gemeenschappelijke voorvader delen die op basis van het traditionele genealogische onderzoek naar voren is getreden.
- mtDNA kan een rol spelen bij het vaststellen van verwantschap via uitsluitend vrouwelijke lijn. Vastgesteld kan worden of bijvoorbeeld kinderen uit een gezin dezelfde moeder hebben.

In het kader van het genealogisch onderzoek naar de families uit Toegoe zal gebruik worden gemaakt van Y-DNA testen en autosomale DNA-testen.

Een Y-DN-test zal worden gedaan bij mannelijke nakomelingen in de rechte lijn van families die door de Toegoenese gemeenschap in Nederland worden gezien als 'oorspronkelijke' families, zoals Abrahams, Andries, Corneli(e)s, en Michiels.

Bij deze test worden zowel SNP's als STR's getest. Een STR is de afkorting van Short Tandem Repeats en SNP van Single Nucleotide Polymorphisms. Een STR marker locatie verandert snel, vergeleken met een SNP die langzamer muteert. Omdat STR-markers sneller muteren, zijn ze erg nuttig voor genealogie en worden ze voor dat doel gebruikt. Een exacte match met een hoge marker (meestal 37, 67 of 111) met een man met dezelfde achternaam geeft aan dat je een gemeenschappelijke voorouder deelt met die man, waarschijnlijk in de afgelopen paar generaties.

SNP's zijn daarentegen veel stabiel en muteren veel langzamer en zijn daarom minder nuttig voor de traditionele genealogie, maar ze hebben als voordeel dat verder terug in de tijd kan worden gekeken waar geen andere hulpmiddelen bestaan om ontdekkingen te doen over voorouders.

In het algemeen, maar niet altijd, zullen mannen waarvan bekend is dat ze afstammen van een gemeenschappelijke voorouder exact dezelfde "terminale SNP" delen, wat betekent dat de gepresenteerde SNP-mutatie de meest recente is.

De test die voor het project wordt afgenomen is de zogenaamde BIG-Y 700-test van FamilyTreeDNA. Hierbij staat 700 voor het aantal geteste STR markers. Een interessante onderzoeksvraag naar de stamvaders van de Toegoenese families is wat hun afkomst is. De BIG-Y-700 test

zal hier mogelijk een globale of gedetailleerder antwoord op geven. De mate van detaillering hangt daarbij vooral samen met de vraag of er matches zijn en hoe dicht verwant deze zijn. Gezien de vermoedelijke afkomst van Aziatische slaven is de verwachting vooralsnog dat er geen (sterke) matches zullen zijn, omdat in Azië nog weinig Y-DNA wordt getest. Wel zal met deze testen een goede basis worden gelegd voor verder onderzoek naar de oorsprong van Toegoenese families. De autosomale testen zullen worden afgenomen bij zowel mannelijke als vrouwelijke nakomelingen van de oorspronkelijke Toegoenese families. Daarbij zullen zoveel mogelijk de personen van de oudste generatie worden getest. Het doel is hierbij tweeledig, namelijk enerzijds testen of veronderstelde relaties tussen (verre) verwanten bevestigd worden (zie voor een voorbeeld van een toepassing: *De Indische Navorscher* 31 (2018) 212 e.v., raadpleegbaar via <https://indischgenealogischerfgoed.nl/dna-genealogie>) en anderzijds onderzoeken wat de genealogische relatie is met matches in de database. Deze matches kunnen helpen, als de relatie ook genealogisch is aangetoond, een of meerdere generaties verder terug in de tijd te komen. De autosomale test die zal worden afgenomen is MyHeritage DNA.

Goena goena of domweg pech?

(auteur: Maureen Welscher)

De zussen Iet (Louise Juliana Florentina, * Bondowoso 25-03-1879, † 's Gravenhage 10-01-1970) en Engeliën (Johanna Engelina, (* Bondowoso 24-11-1880, † 's Gravenhage ...) Fransz stamden uit een oud Indisch geslacht dat met de V.O.C. naar Indië kwam. Een geslacht dat vooral werkte als koopman, chirurgijn of scheepsgezagvoerder. Hun vader Julianus Adrianus Fransz (* Soemenep (Madoera) 09-05-1851, † Semarang 03-12-1927) maakte echter carrière in de opiumregie waar hij uiteindelijk hoofddepothouder werd. Zijn 50-jarige ambtenaarsjubileum werd groots gevierd waarbij de resident hem complimenteerde met zijn voorbeeldige plichtsbetrachting. De kroon op zijn werk was de koninklijke onderscheiding die hij kreeg.

De zussen waren werkzaam in het chique hotel Du Pavillon in Semarang. Zij hadden twee jongere broers: Willem Alexander (* Bondowoso 11-02-1887, † Semarang 19-03-1921) en Dirk George (* Bondowoso 29-10-1889, † Djakarta 04-11-1956) Fransz. Willem Alexander leefde samen met een njai, Asti genaamd, met wie hij twee kinderen kreeg: Louis Edward (* 1908) en Leonie (* 1916). Leonie werd echter niet erkend. Louis werd in het Oranje-Nassau Gesticht (protestants weeshuis te Sragen, Soerakarta) geplaatst. Leonie kwam in huis bij Iet. Willem Alexander beëindigde zijn relatie met Asti en trouwde twee jaar later (Semarang 09-03-1918) met Johanna Wilhelmina Gronemeier († Utrecht 10-05-1983). Iet trouwde eerder al (Soerakarta 23-01-1907) met Pieter Hendrik Hoëzoo (* Semarang 01-09-1875, † Djokjakarta 01-12-1945) en kreeg zelf kinderen: Hendrik Adriaan (* 1908), Louis Florent (* 1910) en Julianus Herman (* 1912). Met deze oudere neven groeide Leonie op.

V.l.n.r.: Iet, Leonie en Engeliën (collectie auteur).

De zussen betaalden Leonie's secretaresseopleiding. Uiteindelijk was het de bedoeling dat zij ook in het hotel zou gaan werken. Met haar knappe uiterlijk was ze uitermate geschikt om als receptioniste de bemiddelde gasten te ontvangen. Hoewel de zusters haar verboden Asti te zien, bezocht Leonie haar moeder in de kampong achter de rug van haar tantes om. Toen ze zelf getrouwd was, bezocht ze met haar kinderen Erna en Jan de twee zusters en soms was Asti er dan ook. De tantes vonden het niet nodig Asti een stoel aan te bieden maar lieten haar tot grote ontsteltenis van haar kleinkinderen op de grond zitten. Kleinzoon Jan was er van overtuigd dat het noodlot dat zijn tantes in hun leven trof, Asti's wraak was, dat zij *goena goena* had ingezet om de zussen en haar voormalige geliefde Willem Alexander te straffen. Ook de zussen was het bovennatuurlijke niet vreemd. Allebei waren ze lid van de Pinkstergemeente. In het grote huis van Engelen aan het Kunjariplein bij Sompok werd wekelijks een bidstonde gehouden, waar ook 'in tongen werd gesproken'. Iemand begon dan te praten in een niet bestaande taal, wat er op zou duiden dat de Heilige Geest bezit van de spreker had genomen.

Of het verhaal over de *goena goena* waar was of niet, de zussen werden in hun leven behoorlijk zwaar getroffen. Als eerste kreeg Engelen hiermee te maken. Alle vier kinderen Fransz hadden een donker uiterlijk en zware wenkbrauwen. Dat pakte bij de twee broers heel goed uit, bij de twee zussen en vooral Engelen een stuk minder. Bovendien was zij behoorlijk bazig en stond haar lange gezicht altijd onvriendelijk. Ook was ze licht gehandicapt: haar ene been was langer dan het andere waardoor ze mank liep. Jongere zus Iet was de zachtmoedige van de twee, wellicht dat ze daardoor eerder aan de man kwam. Engelen trouwde pas op haar 26ste (Semarang 22-09-1917) met Dirk de Wit met wie ze één kind kreeg: Cornelis Julianus (Cor) (* Semarang 17-08-1918). Dirk overleed twee jaar later (Semarang 08-11-1919). Cor overleed (Thailand 04-04-1944) aan beriberi tijdens zijn tewerkstelling aan de Birmaspoorlijn en werd in Thailand begraven.

De volgende die voortijdig overleed was Willem Alexander Fransz. Hij overleed op 34-jarige leeftijd na een kortstondig ziekbed (Semarang 19-03-1921), een maand voor de geboorte van zijn tweede dochter uit zijn huwelijk met Johanna Wilhelmina Gronemeier.

Hendrik Hoesoo, oudste zoon van Iet, had een uitmuntend stel hersens en ging naar Nederland om wis- en natuurkunde aan de Universiteit van Utrecht te studeren. Hij leerde er een leuk meisje kennen met wie hij zich verloofde. Op een mooie dag in 1937 besloten zij met haar moeder in de bossen bij Hilversum te gaan wandelen. Zij plukten paddenstoelen voor de avondmaaltijd. Daar moet een aantal giftige

exemplaren tussen hebben gezeten want zij werden na het eten met vergiftigingsverschijnselen in het ziekenhuis opgenomen. Hendriks aanstaande schoonmoeder overleed de volgende dag, Hendrik een week later († Utrecht 07-09-1937). Zijn verloofde overleefde het ternauwernood. Het overlijden van de als veelbelovende bekend staande student trok de nodige publiciteit. Saillant detail: hij was N.S.B.-lid. *Het Utrechts Nieuwsblad* schreef: 'Vele N.S.B-leden waren op de begraafplaats aanwezig om hun kameraad de laatste eer te bewijzen. Eén van hen heeft aan de groeve gesproken, een kort hartelijk woord, waarin hij den nadruk legde op het feit, dat de ouders van den overledene in Indië wonen en het dus de taak van zijn vrienden is hem de laatste eer te bewijzen.'

Ingeklemd tussen de luchthaven van Semarang en de vroegere Grote Postweg, ligt het Nederlands ereveld Kalibanteng. Hier rusten ruim 3100 oorlogsslachtoffers, waaronder Pieter Hoesoo († Djokjakarta 01-12-1945) en zijn zoon Louis († Tjimahi 12-05-1945), Zoon Julianus liep een acute zware longontsteking op waaraan hij binnen drie dagen bezweek († 31-07-1945). Hij werd begraven op begraafplaats Kobong (Semarang). Zijn vrouw Wies (Louise Otteline Joseph) had tevergeefs nog geprobeerd door een regen van kogels met een Chinese begeleider aan medicijnen te komen. In zeven maanden tijd verloor let dus haar echtgenoot en twee zoons. De twee zussen waren daarna onafscheidelijk en woonden in het grote huis aan het Kunjariplein. Twee valse honden moesten inbrekers weg houden. Aan het raam was een touw met een blik bevestigd. Mochten er insluipers naar binnen proberen te komen, dan werkte het blik als alarm. In 1951 vertrokken let en Engelen samen met de schoondochter van let en haar twee kleinkinderen richting Nederland. Ook daar bleven de zussen onafscheidelijk en hebben op verschillende adressen gewoond, laatst in een verzorgingsflat aan de Laan van Meerdervoort in Den Haag. Ze waren tamelijk bemiddeld en vonden het de normaalste zaak van de wereld een taxi te pakken om vanuit Den Haag naar Enschede te gaan. Daar bleven ze dan een maandje logeren bij Wies, de schoondochter van let. let overleed in 1970, haar zus, inmiddels dement, overleed waarschijnlijk een jaar na haar.

Het Indisch concubinaat

(auteur: Roel de Neve)

Een belangrijk thema in het Indische genealogische onderzoek, is het zogeheten Indisch concubinaat. Ofwel het ongehuwd samenleven van een Europese man met een Aziatische vrouw, in het koloniale bestuursjargon aangeduid als ‘inlandse’. Inlanders (en met hen gelijkgestelden) vormden een van de juridische categorieën van de bevolking van Nederlandsch-Indië. Daarnaast werd onderscheid gemaakt tussen Europeanen (en met hen gelijkgestelden) en vreemde Oosterlingen (Chinezen, Arabieren). Volbloed-Europeanen (*totoks*) en gemengdbloedige Europeanen (Indo-Europeanen) waren juridisch gezien gelijk. De inlandse vrouw die met een Europeaan samenleefde werd in het dagelijkse spraakgebruik aangeduid als huishoudster of *njai*. De *njai* stond als ‘moeder aller Indo-Europeanen’ centraal in twee publicaties van Reggie Baay (Reggie Baay, *De njai. Het concubinaat in Nederlands-Indië* (Amsterdam 2008); Reggie Baay, *Portret van een oermoeder. Beelden van de njai in Nederlands-Indië* (Amsterdam 2010)).

Erkende de vader zijn concubinaatskinderen, dan werden zij Europeaan en kregen zij diens familienaam. Bleef erkenning achterwege, dan volgden zij de staat van hun moeder en waren zij inlanders en ‘verdwenen zij in de kampong’. Genealogisch onderzoek naar hen en hun nazaten is lastig doordat zijn niet voorkomen in de registers van de burgerlijke stand voor Europeanen.

Het wettig erkennen van kinderen was in Nederlandsch-Indië mogelijk sinds 1828. In de negentiende eeuw was het overigens niet zo dat de erkenners ook altijd de biologische vaders waren. Als een Europeaan overleed zonder dat hij de door hem verwekte kinderen had erkend, werd zijn kroost in sommige gevallen erkend door een ongehuwde mannelijke verwant of kennis. Johannes George Burgemeestre (1855-1886) bijvoorbeeld, kreeg met de Javaanse vrouw Lamirah een zoon en twee dochters die hij erkende. Na zijn overlijden baarde Lamirah echter nog een door hem verwekte dochter (1887). Zijn familie stond toen voor de vraag wat te doen. Uiteindelijk werd besloten het meisje – zij kreeg de voornaam Anna – te laten erkennen door een ongehuwde broer van de echtgenoot van een van de zusters van haar vader (mevrouw Ten Cate-Burgemeestre). En zo kon het gebeuren dat zij niet als een Burgemeestre, maar als een Ten Cate door het leven is gegaan. Erkenningen vormden vaak ook een bron van inkomsten. *De Locomotief* van 4 juli 1891 meldde bijvoorbeeld dat op grote schaal inlandse kinderen door Europeanen en Ambonezen werden erkend om hen, als zij soldaat werden, een hoger handgeld te bezorgen. Europese en

De Javaanse vrouw Lamirah (overleden in Den Haag in 1959), eerst njai van Johannes George Burgemeestre (1855-1886) en na diens overlijden getrouwd met Hermanus van Dorp (1841-1907). Op de foto zie je haar met twee van haar kinderen uit het huwelijk met Van Dorp (collectie auteur).

Anna ten Cate (1887-1994), na haar huwelijk mevrouw Goodsir (collectie auteur).

Ambonese soldaten ontvingen bij indiensttreding namelijk meer dan Afrikanen en inlanders (respectievelijk 300 en 200 tegen respectievelijk 90 en 75 gulden). Deze praktijk speelde ongetwijfeld een rol bij het besluit van het gouvernement het erkennen van andermans kinderen per 1 januari 1918 strafbaar te stellen (Wetboek van Strafrecht van Nederlandsch-Indië, art. 278; *Ind. Stb.* 1915, nr. 732).

Maria Alexandri[e]na met haar echtgenoot Hermanus Coenraad van der Woude (collectie auteur).

In het dagelijkse leven gebruikten niet-erkende kinderen soms toch de familienaam van hun vader. En in voorkomende gevallen werden zij onder die naam zelfs ingeschreven in de registers van de Europese burgerlijke stand. Een voorbeeld was de inlandse vrouw Maria Alexandri[e]na (overleden 1928), een van de drie niet-erkende dochters van Frederik Burgemeestre (1821-1858). Zij en haar twee eveneens niet erkende zusters noemden zich toch Burgemeestre. In het adresboek van Nederlandsch-Indië voor 1925 bijvoorbeeld, werden zij alle drie als weduwe (Lans, Rundberg, Van der Woude) vermeld met de geslachtsnaam van hun vader. In hun huwelijksakten werden zij echter zonder familienaam vermeld. Maria Alexandri[e]na trouwde twee keer. Bij haar tweede huwelijk met Hermanus Coenraad van der Woude (1841-1891) werd zij in de huwelijksakte echter wel vermeld met de geslachtsnaam Burgemeestre.

Kwamen in een familie veel erkenningen voor, dan wordt dit vaak gezien als een obstakel voor het genealogisch onderzoek. Toch is dit niet altijd zo omdat een vader niet zelden met erkenning wachtte totdat er meerdere kinderen waren geboren. Die kinderen werden dan gelijktijdig erkend. In de opgaven van de burgerlijke stand in de Indische almanakken, naamlijsten en adresboeken staan zij bij elkaar vermeld. We weten dat het dan om broers en zussen gaan. Kennen we de naam van de vader van een van hen, dan moet hij ook de vader van de andere kinderen zijn. Of alle kinderen ook dezelfde moeder hadden, mag niet zonder meer worden aangenomen omdat Europeanen soms bij meerdere inheemse vrouwen kinderen verwekten die zij gelijktijdig erkenden. Illustratief zijn de erkenningen van zes kinderen Cramm te Batavia. Dit gebeurde vermoedelijk ergens tussen grofweg september 1901 en oktober 1902. Zij staan met hun geboortedata genoemd in de

9/ 8—1887	Koos Louis Frederik George Cramm.
8/ 6—1891	Carolus Antoine George Cramm.
29/ 4—1893	George Carl Louis Cramm.
18/ 4—1895	Wilhelmina Leentje Hermine Cramm.
9/ 8—1897	Leonie Frederika Wilhelmine Cramm.
26/11—1898	Nella Henriëtte Cramm.

Opgaven burgerlijke stand in Adresboek 1903.

opgaven burgerlijke stand in het adresboek van Nederlandsch-Indië voor 1903.

De huwelijksakte (Batavia 8 november 1916) van Wilhelmina Leentje Hermine Cramm met Geert Ferdinand Richardson Davies vermeldt dat zij een dochter was van Louis Antoine Cramm en de Chinese vrouw Lien Bo Seng, die te Batavia op 21 november 1913 trouwden (Zie: *De Indische Navorscher* 27 (2014) 159, 192 (noot 410)). We mogen op grond hiervan aannemen dat Louis Antoine Cramm ook de vader/erkenner was van de andere kinderen. Uit het feit dat hij met Lien Bo Seng trouwde, mogen we ook opmaken dat er vermoedelijk sprake was van een langdurige relatie en dat Lien Bo Seng de moeder was van alle kinderen.

Instanties die kunnen helpen bij het met zekerheid vaststellen wie beide ouders waren, zijn het Indisch Familie Archief (IFA) te Den Haag (<https://www.indischfamiliearchief.nl>), The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (beter bekend als de Mormonen) met haar Family History Centers in Leeuwarden, Groningen, Apeldoorn, Den Helder, Amsterdam, Zoetermeer, Rotterdam, Dordrecht, Eindhoven; en de website www.roosjeroos.nl (burgerlijke standakten, doopregistraties); de website www.delpher.nl (familieberichten); het Nationaal Archief (bronnen met betrekking tot KNIL-militairen, zoals stamboekinschrijvingen en Japanse interneringskaarten); en het Centraal Bureau voor Genealogie (familieberichten en persoonskaarten van na 1939 in Nederland overleden personen).

Het bovengenoemde huwelijk van Louis Antoine Cramm was een zogeheten gemengd huwelijk. Een dergelijk huwelijk was in Nederlandsch-Indië niet ongewoon. In trouwberichten in de kranten werd dan vermeld dat de bruidegom trouwde met de 'moeder zijner kinderen', waarbij de naam van de moeder soms onvermeld bleef. Door het huwelijk werden eventueel eerder geboren kinderen gewettigd.

Gehuwd :
 H. P. VAN DEN ENDE
 met
 de Javaansche Vrouw TJAM, Moeder zijner Kinderen.
 SAMARANG, den 17 Januarij 1853. (237)

Java-Bode (07-02-1855).

Gehuwd:
 met de moeder zijner kinderen de Javaansche vrouw Tina,
 P. M. LA GORDT DILLIE.
 POERWAKARTA, (Bagelen),
 8 Augustus 1861. (1337)

Samarangsch Advertentie-Blad (06-09-1861).

Gehuwd:
 A. H. ARONDS
 met
 DE MOEDER ZIJNER KINDEREN.
 PADANG-SIDEMPOEAN, den 29 Nov. 1867. (474)

Sumatra-Courant (07-12-1867).

Gehuwd; A. H. G. PURVIS
 en
 de moeder zijner kinderen IEA.
 7.12 '67. 145

Bataviaasch Nieuwsblad (09-12-1907).

Enkele jaren na het overlijden van Johannes George Burgemeestre sloot ook Lamirah een gemend huwelijk. Zij trouwde met een *totok*, genaamd Hermanus van Dorp (1841-1907). Met hem kreeg zij nog eens vier kinderen, allemaal dochters. Begin 1953 repatrieerde zij en ging in Den Haag bij een van haar dochters wonen. In haar nieuwe woonplaats overleed zij in 1959. Over haar leeftijd bij overlijden lopen de meningen uiteen. Blijkens haar bij het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag berustende persoonskaart zou zij omstreeks 1853 zijn geboren en dus op 106-jarige leeftijd zijn overlijden. In de geboorte-, tevens erkenningsakte van haar zoon Willem Frederik George Burgemeestre (1880-1945) werd echter opgegeven dat zij ongeveer 20 jaar oud was. Was die leeftijdsopgave juist, dan zou zij zijn geboren omstreeks 1860 en op ongeveer 100-jarige leeftijd zijn overleden.

Dit artikel is een bewerking van een gelijknamig artikel dat eerder verscheen in het bulletin van het Indisch Familiearchief (2018-2). Reageren is mogelijk via redactie@indischgenealogischerfgoed.nl

Hermanus van Dorp (1841-1907) met zijn echtgenote Lamirah (± 1860-1959) en hun kinderen met baboe en twee huisbedienden voor hun huis te Muntok (Banka). De foto dateert van omstreeks 1896/1897 (collectie auteur).

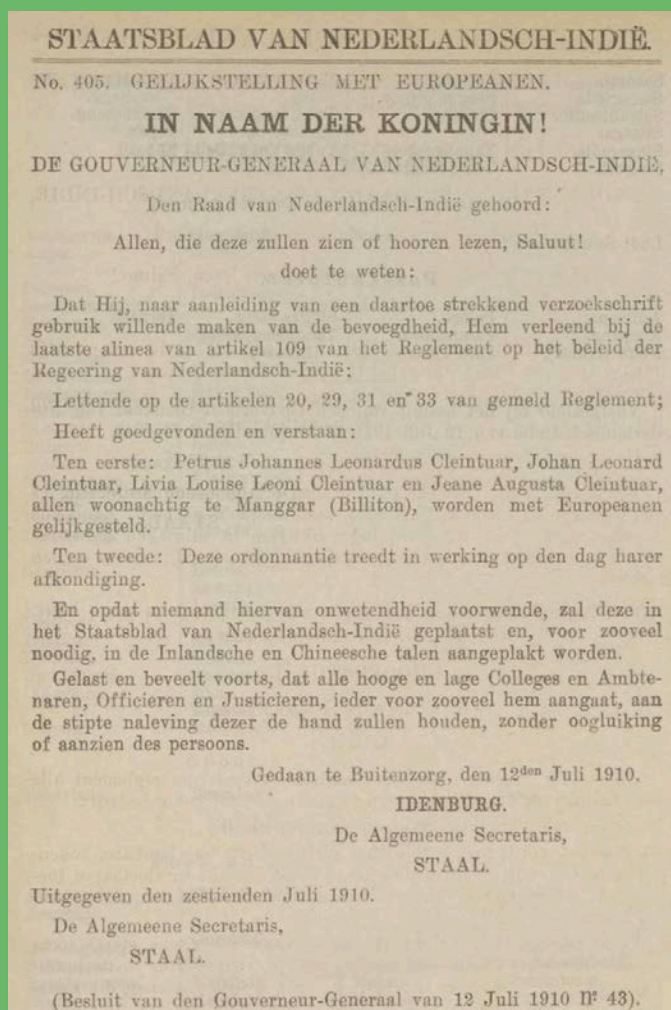
Aziatische Europeanen

(auteur: Roel de Neve)

Naast het erkennen van kinderen (zie het vorige artikel) was adoptie bij notariële akte een manier om concubinaatskinderen langs legale weg over te laten gaan naar de Europese groep en een Europese naam te geven. De adoptiepraktijk dateerde uit de V.O.C.-tijd en hield stand tot in 1848. Een interessant aspect was dat de geadopteerde kinderen – soms ging het om slavenkinderen – niet zelden volbloed Aziaten waren. Overigens traden niet alleen mannen, maar bijvoorbeeld ook echtparen en weduwen als adoptant op. De digitaal te raadplegen collectie Oost-Indische bronnen van het CBG geeft daarvan tal van voorbeelden (<https://cbg.nl>, zoekterm adopties).

Een derde mogelijkheid om de status van Europeaan te verkrijgen, was gelijkstelling met Europeanen via een besluit van de gouverneur-generaal. De gelijkgestelden werden destijds aangeduid met de term Staatsblad-Europeanen. Vanaf 1920 werd overigens niet meer gesproken over ‘met Europeanen gelijkgestelde personen’, maar over ‘personen die onderworpen waren aan de bepalingen voor Europea-

nen’. Voor het gemak wordt hierna alleen de term gelijkstelling gehanteerd. Om te worden gelijkgesteld, moest men Christen zijn, Nederlands spreken en schrijven, Europees zijn opgevoed en een wettige geslachtsnaam bezitten. Ook de familie van Drs. G.L. (Guus) Cleintuar (1924-2019) – onder meer auteur van het uit 1961 daterende essay *Indische Nederlanders. Een ontheemde bevolkingsgroep zonder toekomstbeeld* – dankte haar Europese status aan de gelijkstelling van haar stamvader Mas Klentar (1870-1939). Hij was een ‘dokter djawa’, geliefd bij de inheemse bevolking en hoog geacht in Europese kring. Na zijn doop heette hij Petrus Johannes Leonardus Cleintuar (zie over hem onder meer: *Bataviaasch Nieuwsblad* van 27 april 1929 en *Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië* van 3 juni 1930). Zijn achternaam was een europeani-

sering van de naam Klentar, zoals de naam Cleintuar door de inheemse bevolking werd uitgesproken. Hij trouwde nog voor zijn gelijkstelling te Blora (Rembang) op 11 november 1898 met Jeannette Wilhelmine Cecile Hornung, een Indisch meisje. Hun huwelijk werd als gemengd aangemerkt omdat de bruidegom juridisch gezien op dat moment nog een inlander was. Cleintuar en zijn kinderen werden bij gouvernementsbesluit van 12 juli 1910, nr. 43 gelijkgesteld met Europeanen (*Ind. Stb.* 1910, nr. 405).

Petrus Johannes Leonardus Cleintuar (Mas Klentar) met zijn gezin omstreeks 1908 (bron: website Indisch Wetenschappelijk Instituut).

Onder de gelijkgestelden bevonden zich ook personen die we voor hun gelijkstelling tegen komen met een voornaam, gevolgd door de aanduiding 'zich noemende' en een geslachtsnaam. Zo was blijkens het *Bataviaasch Handelsblad* van 27 juli 1892 een zekere Johannes, zich noemende Hesse vergunning verleend zich te noemen en te schrijven Johannes Hesse. Bij gouvernementsbesluit van 19 augustus d.a.v. werd hij met Europeanen gelijkgesteld (*Ind. Stb.*, nr. 180). De conclusie kan zijn dat de begunstigde vermoedelijk een buitenechtelijke zoon was van een heer Hesse die niet was erkend. Maar hij zou ook een volbloed Aziat kunnen zijn geweest die in de wandeling Johannes werd genoemd en door een heer Hesse was opgevoed. Johannes Hesse trouwde te Batavia op 22 november 1890 met Maria Josephina de Jongh en werd in zijn huwelijksakte vermeld als Johannes Hesse, dus met geslachtsnaam nog voordat hij was gelijkgesteld (www.roosjeroos.nl).

Een interessante casus is die van de familie Arnold. Ene Louis, zich noemende Arnold en wonende te Bandjermasin, werd blijkens het *Bataviaasch Handelsblad* van 11 september 1890 vergund zich te noemen en te schrijven Louis Arnold. Bij gouvernementsbesluit van de 22ste van die maand werd hij gelijkgesteld (*Ind. Stb.*, nr. 197). Hetzelfde verhaal dus als bij Johannes Hesse, zij het dat Louis Arnold geen wettig huwelijk sloot, maar te Bandjermasin kinderen erkende, waaronder Jan Frederik Martinus Seth (geboren 26 maart 1873), George Lodewijk (geboren 4 nov. 1886) en Frans Alexander (geboren 15 sept. 1888). Eerstgenoemde werd erkend op 18 sept. 1874, beide laatstgenoemden in 1890 of 1891. Alle drie werden zij gelijkgesteld (resp. *Ind. Stb.* 1897, nr. 228, *Ind. Stb.* 1907, nr. 215 en *Ind. Stb.* 1908, nr. 543), terwijl je zou verwachten dat zij door hun erkenning al naar de groep der Europeanen waren overgegaan. Voorafgaand aan hun gelijkstelling was hen vergunning verleend de geslachtsnaam Arnold te voeren (*De Locomotief* van 29 jan. 1897; *Bataviaasch Nieuwsblad* van 8 jan. 1907 en *Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië* van 13 april 1908).

In het *Indisch Staatsblad* en de Indische couranten werden de gelijkstellingen publiek gemaakt. Door Tjaart Schillhorn van Veen werd een index (pdf-bestand) samengesteld van de namen die voorkomen in het *Indisch Staatsblad*. Het is de moeite waard deze groep nog eens nader te onderzoeken, teneinde meer te weten te komen over de achtergrond van de gelijkgestelden en om meer inzicht te verwerven in het gevoerde beleid met betrekking tot het gelijkstellen met Europeanen. Een ding is al wel duidelijk. Het aantal Chinese en vooral Ambonese gelijkgestelden was groot.

Dit artikel is een bewerking van een gelijknamig artikel dat eerder verscheen in het bulletin van het Indisch Familiearchief (2020-1). Reageren is mogelijk via redactie@indischgenealogischerfgoed.nl.

P

P een Penatoe, die 't goed op gaat hangen

R

R is een Ronggeng, die dansende loopt

S

S is de Sarong, die Sarina koopt